

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ЯНКОВОЙ РОМАН ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 005.591.6:334.012.42-027.553](043.3)

**ІННОВАЦІЙНЕ СТРАТЕГУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами (за видами економічної діяльності)

РЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Житомир – 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі національної безпеки, публічного управління та адміністрування в Державному університеті «Житомирська політехніка» Міністерства освіти і науки України, м. Житомир.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Гарафонов Оляга Іванівна,
професор кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська
Політехніка».

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кузнецова Інна Олексіївна,
Одеський національний економічний університет,
завідувач кафедри менеджменту організацій;

доктор економічних наук, професор
Касич Алла Олександрівна,
Київський національний університет технологій та
дизайну,
завідувач кафедри управління та смарт-інновацій;

доктор економічних наук, професор
Гавловська Наталія Іванівна,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри менеджменту та
адміністрування.

Захист відбудеться «04» жовтня 2024 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Державному університеті «Житомирська політехніка»: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103, конференц-зала.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Державного університету «Житомирська політехніка» за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Актуальність інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу визначається низкою чинників, серед яких глобалізація ринків, конкуренція, що постійно зростає, а також швидкі технологічні зміни. В умовах невизначеності та динамічності зовнішнього середовища вітчизняні компанії постійно зіштовхуються з необхідністю адаптувати свої стратегії, щоб вижити і процвітати. Інноваційне стратегування дозволяє фірмам не тільки реагувати на зміни, а й антиципувати їх, виходячи на передові позиції у своїх галузях. Це передбачає розробку нових продуктів, послуг, процесів та бізнес-моделей, які можуть забезпечити додаткові конкурентні переваги. Крім того, інноваційне стратегування сприяє підвищенню ефективності та оптимізації ресурсів, що є важливим для підтримання сталого розвитку компаній. Інноваційне стратегування також сприяє кращій інтеграції вітчизняних компаній у міжнародні ринки, дозволяючи їм стати більш конкурентоспроможними на глобальному рівні. Здатність до інновацій і стратегічної гнучкості стає вирішальним фактором у здобутті міжнародного визнання та залученні іноземних інвестицій. Такий підхід не тільки відкриває нові ринки для продукції, а й сприяє технологічному та культурному обміну, що збагачує досвід компаній і розширює їх стратегічний орієнтир. Отже, інноваційне стратегування є ключовим для адаптації вітчизняного бізнесу до швидко змінюваних умов ринку і забезпечення його довгострокової стійкості та прогресу.

Питання інноваційного розвитку бізнесу, а також глибока проблематика його стратегування знайшли висвітлення у наукових дослідженнях видатних зарубіжних вчених, таких як: П. Друкер, М. Кондрат'єв, Г. Менш, М. Міллер, Ф. Моділ'яні, Б. Санто, Є. Сапіро, Д. Сахал, Р. Солоу, Б. Твісс, Й. Шумпетер та інші. Водночас вітчизняні науковці, зокрема О. Амоша, І. Боярко, І. Бузько, А. Бутенко, Н. Гавловська, О. Гарафонова, Т. Іванова, А. Касич, І. Кузнецова, О. Захарова, Є. Мамонтова, М. Меркулов, Б. Мізюк, А. Пересада, Н. Пухальська, В. Савчук, Л. Сакевич, А. Сидорова, В. Худолей, Н. Чухрай, А. Яковлев, І. Чайковська та інші, адаптували міжнародний досвід та розробляли власні підходи до інноваційного стратегування бізнесу в Україні. Однак дослідження цих питань ще не вичерпані, існують теоретико-методичні прогалини, які стосуються використання потенціалу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Ці прогалини охоплюють теоретичні, методичні та практичні аспекти, включно з термінологією, класифікаціями, а також аналізом та оцінюванням. Тому необхідно удосконалити теоретичні та методичні основи стратегування бізнесу і заповнити наявні прогалини в обґрунтуванні та використанні інноваційного потенціалу у стратегічному плануванні.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з науковим дослідженням, яке здійснюється в межах науково-дослідної роботи: ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» за темою «Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції та підвищення ефективності управлінської структури економічних

систем на різних рівнях функціонування», де особисто автором удосконалено методичний підхід до оцінки ефективності інноваційного розвитку бізнесу, обґрунтовано впровадження адаптивної моделі стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу (довідка № 02/2737 від 14.12.2023 року); Національного університету «Києво-Могилянська Академія» за темою «Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами» (01119U103840) в частині формування стратегії розвитку соціально-економічних систем (довідка № 001548/103 від 22.04.2024 року); Державного університету «Житомирська Політехніка» за темою «Обґрунтування шляхів підвищення ефективності ведення бізнесу в умовах воєнного стану», де особисто автором визначено стратегічні та інноваційні напрями підвищення ефективності діяльності вітчизняного бізнесу (довідка № 44-13.00/333 від 05.03.2024 року).

Мета дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка комплексної методології інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу, яка охоплюватиме теоретичні, методологічні та прикладні аспекти для ефективного впровадження інновацій і зміцнення конкурентних позицій українських підприємств на глобальному ринку.

Мета дослідження зумовила необхідність постановки таких логічно пов'язаних та послідовно розглянутих завдань:

- вивчити науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу та їх застосування в управлінській практиці;
- розробити концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу, визначаючи ключові напрями та інструменти;
- розкрити методологію дослідження інноваційного розвитку як елемента зовнішньоекономічної стратегії держави;
- систематизувати потенційні методи адміністрування інноваційного стратегування для вітчизняного бізнесу;
- розробити методичний інструментарій аналізу умов розвитку та оцінити його результати для інноваційної діяльності в Україні;
- вивчити міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств та їх застосування в Україні;
- обґрунтувати методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу;
- сформувати концептуальну модель інноваційного стратегування та оцінити її ефективність;
- визначити напрями посилення впливу інноваційного стратегування на глобальну економічну систему;
- розробити систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування в умовах обмеженого фінансового забезпечення;
- обґрунтувати методичне забезпечення оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування і розробити рекомендації для підвищення його продуктивності.

Об'єктом дослідження є інноваційний розвиток вітчизняного бізнесу.

Предметом дослідження є методологічні та теоретичні основи інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Це передбачає вивчення концепцій, стратегій,

інструментів та підходів до планування і впровадження інновацій у діяльність підприємств, а також аналіз ефективності таких стратегій у контексті сучасних глобальних та місцевих викликів.

Методи дослідження. У роботі було використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів, реалізація яких забезпечила об'єктивний, комплексний аналіз дослідження, посилила достовірність отриманих результатів. У дисертаційній роботі використано: історичний аналіз – для вивчення еволюції понять і категорій у галузі інноватики; семантичний аналіз – для розгляду ключових дефініцій та понять у стратегуванні діяльності бізнесу; компаративний аналіз – для порівняння різних науково-теоретичних підходів; контент-аналіз – для аналізу літературних джерел та визначення концептуального базису; метод експертних оцінок – для оцінки ефективності методологій управління; аналіз систем – для систематизації методів адміністрування; структурно-функціональний аналіз – для розробки методологій дослідження; кількісний аналіз – для вивчення умов і результатів інноваційної діяльності; якісний аналіз – для глибокого вивчення якісних аспектів досліджуваних явищ; фінансовий аналіз – для оцінки інструментів забезпечення розвитку; міжнародний порівняльний аналіз – для аналізу глобальних тенденцій; моделювання – для створення концептуальних моделей стратегування; сценарний аналіз – для розгляду майбутніх напрямів розвитку; стратегічний аналіз – для розробки стратегій інноваційного розвитку; аналіз і синтез – для розробки інтегрованих інструментів управління; оцінка ефективності – для методичного забезпечення процесів; економічний аналіз – для оцінки фінансового забезпечення інновацій.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дослідження, що характеризують наукову новизну отриманих результатів, які є особистим здобутком автора та виносяться на захист, такі:

вперше:

- обґрунтовано архітектоніку концептуальної моделі інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу на основі використання оригінального поєднання *стратегічних* (маркетингові стратегії, фінансування інновацій, партнерство та колаборація, аналіз ринку, організаційна культура, інноваційні технології) і *оперативних* (державна підтримка, залучення інвестицій, брендинг, співпраця з університетами, вивчення попиту, аналіз конкурентів, сприяння креативності бізнесу, розробка продуктів, оптимізація виробничих процесів) аспектів управління задля створення гнучких та адаптивних стратегій, що відповідають вимогам мінливих умов ринку з урахуванням місцевих особливостей та ресурсних обмежень. Використання такої концептуальної моделі дозволяє ефективно маневрувати серед конкурентних переваг та сприяє інтеграції сучасних міжнародних практик у контексті українського бізнесу, забезпечуючи стійкість та успішність інноваційного розвитку;

- розроблено систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, яка полягає в таких аспектах: 1) *інтеграція різноманітних аналітичних методів* (розробка системи, яка поєднує різноманітні аналітичні методи для комплексного аналізу інноваційних проєктів, зокрема SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз конкурентоспроможності та інші стратегічні інструменти); 2) *врахування специфіки вітчизняного бізнесу* (адаптація інструментів до специфіки українського ринку з урахуванням місцевих

економічних, соціокультурних та політичних умов, що впливають на розвиток інновацій); 3) *розробка прогностичних моделей і сценаріїв* (впровадження нових методів для прогнозування розвитку інноваційних ініціатив, що дозволяє здійснювати більш точні прогнози та управляти ризиками); 4) *інтегрований підхід до прийняття рішень* (використання системного підходу до управління, що об'єднує стратегічне та оперативне управління, що сприяє покращенню ефективності прийняття рішень в інноваційному процесі);

- запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, який враховує фінансові результати бізнесу, стратегічні індикатори успішності інноваційних проєктів, оцінку впливу на ринкову позицію, технологічні переваги, ступінь інтеграції з внутрішніми процесами бізнесу та побудований на основі використання різноманітних методів оцінки (балансовий підхід, порівняльний аналіз, SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, фінансово-економічний аналіз, експертні оцінки) і програмного забезпечення Python. На основі отриманих результатів аналізу розроблено рекомендації для підвищення обсягів реалізованої інноваційної продукції та стимулювання економічного зростання в Україні;

удосконалено:

- науково-концептуальні засади до стратегічного управління інноваціями, який, на відміну від наявних, полягає у створенні інтегрованого підходу, що ефективно поєднує традиційні стратегічні моделі з новітніми інноваційними процесами у напрямку адаптації нових інструментів та механізмів, які дозволяють не тільки ідентифікувати ключові напрямки інноваційної діяльності, а й враховувати динаміку зовнішнього середовища та внутрішніх потреб організації. Цей підхід передбачає розробку комплексної моделі, що інтегрує: *сценарне планування* (для антиципації майбутніх технологічних трендів і ринкових змін); *динамічне стратегічне управління* (дозволяє організаціям швидко адаптуватися до змін умов, оптимізуючи інноваційні ініціативи в реальному часі); *мультистейкхолдерський аналіз* (для забезпечення врахування інтересів усіх зацікавлених сторін – споживачів, партнерів, постачальників та регуляторів, що є критично важливим для успіху інновацій); *портфельний аналіз інновацій* (для ефективного управління ризиками та розподілу ресурсів між різними інноваційними проєктами, з метою максимізації вартості та впливу на розвиток компанії);

- методологічний підхід до аналізу взаємозв'язків між інноваційними процесами в бізнесі та зовнішньоекономічною політикою держави, які відрізняються від наявних системою розробки стратегічних рекомендацій, які спрямовані на оптимізацію обох сфер, підвищуючи ефективність національної економічної діяльності та міжнародної конкурентоспроможності. Такі підходи сформовані на сукупності взаємодоповнюючих елементів: інтегрованого аналізу, механізмів взаємодії, фокусу на зовнішньоекономічну стратегію, рекомендацій для підвищення ефективності інноваційного та економічного розвитку, зокрема через вдосконалення регуляторного середовища та інвестиційної привабливості країни;

- методичний інструментарій для аналізу умов розвитку інновацій в Україні з урахуванням специфічних умов та потреб бізнесу, зокрема культурних, економічних та правових аспектів у напрямках: інтеграції з міжнародними стандартами;

забезпечення комплексності економічного аналізу, оцінки технологічних та наукових можливостей, а також оцінки конкурентного середовища; апробації та валідації методик задля збору інформації від різних зацікавлених сторін, а також здійснення аналізу з метою подальшого вдосконалення методичного інструментарію; формування рекомендацій для підприємств щодо оптимізації інноваційного процесу, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та сталому розвитку;

- методичні підходи до розробки та впровадження стратегії інноваційного розвитку бізнесу, які, на відміну від наявних, спрямовані інтенсифікувати вплив інноваційного стратегування вітчизняних підприємств на глобальну економічну систему через удосконалення механізмів міжнародного трансферу інновацій, створення платформ для міжнародного співробітництва, адаптації до міжнародних стандартів та норм. Ці напрями спрямовані на зміцнення впливу українського інноваційного сектору на глобальну економічну систему і підвищення її стійкості та конкурентоспроможності;

набули подальшого розвитку:

- термінологія управління підприємством в частині уточнення визначення поняття «інноваційне стратегування бізнесу», що інтегрує елементи стратегічного управління, технологічного розвитку та адаптивності до мінливих ринкових умов. Уточнене визначення інтегрує традиційні аспекти стратегічного управління з сучасними підходами до інновацій, які акцентують на постійній адаптації та впровадженні новітніх технологій, що дозволяє створити більш глибоке і вичерпне розуміння того, як компанії можуть ефективно втілювати інновації в рамках своєї стратегічної діяльності;

- науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу, які доповнені методикою комплексного аналізу та розвитку наявних теоретичних рамок, з акцентом на інтеграцію передових інновацій та технологій у стратегічне управління бізнесом, що дозволяє виявити та систематизувати ключові елементи, які впливають на успіх інноваційного стратегування в різних ринкових умовах;

- систематизація комплексу методик та процедур, адаптованих до специфіки вітчизняного бізнесу в рамках адміністрування інноваційного стратегування, яка полягає в створенні інструментарію, що враховує унікальні умови та виклики, які стоять перед українськими підприємствами, забезпечуючи глибше розуміння потреб та можливостей місцевих компаній у контексті глобальних інноваційних трендів, а також сприяючи формулюванню ефективних стратегій управління інноваціями, що є вирішальним для досягнення стійкого розвитку та конкурентоспроможності;

- методика аналізу міжнародних тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств, яка передбачає розгляд сучасних міжнародних підходів до управління інноваційним розвитком підприємств і визначає їх можливі переваги та виклики при впровадженні в українському контексті, сприяючи ефективному переходу до новітніх технологій та підвищенню конкурентоспроможності національного бізнесу. Проведений аналіз дозволив систематизувати напрями адаптації міжнародного досвіду інноваційного стратегування бізнесу в Україні: інтеграція управлінських практик, фінансова підтримка інновацій, законодавче регулювання, культурна та освітня адаптація, глобальна інтеграція;

- стратегічні напрями підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу, які передбачають: *інтеграцію фінансового стратегування зі стратегічним управлінням* (розробка і впровадження комплексної методології, яка об'єднує фінансові аспекти із загальною стратегією підприємства, сприяючи оптимальному використанню ресурсів на інноваційні проекти); *удосконалення фінансового моніторингу і контролю* (впровадження нових інструментів аналізу фінансових ризиків і доходності інноваційних проєктів, що дозволяє ретельно відстежувати фінансові показники на різних етапах їх впровадження); *розвиток фінансових інструментів підтримки інновацій* (створення спеціалізованих фінансових продуктів, таких як інвестиційні фонди, грантові програми, спеціалізовані кредитні лінії, які сприяють залученню необхідних ресурсів для реалізації інноваційних ідей); *адаптацію до ринкових та юридичних реалій* (урахування специфіки українського фінансового ринку, законодавчого середовища та податкових аспектів при розробці фінансових стратегій для підтримки інновацій).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції автора можуть бути використані для підготовки й узгодження управлінських та суспільно-політичних рішень з питань інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Так, оригінальні методики та практичні рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі, використовувалися в діяльності: Комітету Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (довідка № 54/24 від 30 жовтня 2023 року); Житомирської обласної державної адміністрації (довідка № 350-345/800-11 від 11.11.2023 року); ТОВ «Вальтек» (довідка № 06122023-01 від 6 грудня 2023 року); ФГ «Агроекспрес» (довідка № 467/85 від 5 березня 2024 року); ФГ «Полісся агрогруп» (довідка № 834-03 від 22 квітня 2024 року); АТ «Житомирський маслозавод» Рудь (довідка № 104/39 від 29 квітня 2024 року).

Теоретичні положення дисертаційної роботи використані в навчальному процесі у ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» при викладанні курсів «Креативний менеджмент», «Цифровізація в управлінні», «Стратегічний менеджмент» (довідка про впровадження № 02/2737 від 14 грудня 2023 року).

Окремі теоретичні, науково-методичні, практичні і методологічні положення дисертаційної роботи щодо стратегування та інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу використані для навчально-методичного забезпечення дисциплін «Стратегічний менеджмент та управління змінами», «Діджиталізація суспільно-політичних та управлінських процесів» у Державному університеті «Житомирська Політехніка» (довідка № 44-13.00/247 від 16.02.2024 року).

Особистий внесок здобувача. Наукове дослідження інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу як окремої наукової проблеми виконано дисертантом самостійно, з використанням досягнень економічної науки. Теоретичні положення та висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора у сфері теорії та практики економіки бізнесу, аналізу відповідної вітчизняної та зарубіжної літератури, а також нормативно-правової бази, що регулює окремі питання інноваційного розвитку бізнесу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційних розробок пройшли апробацію, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на 19 науково-практичних конференціях, зокрема: «Сучасні проблеми управління підприємствами в умовах глобалізації та інтернаціоналізації» (Херсон – Прага, 2011); «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління» (Будапешт – Валенсія – Київ, 2013); «Фізичні та комп'ютерні технології» (Харків, 2016); «Foresight-management: best world practice of development and integration of education, science and business» (Тбілісі, 2017); «Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство» (Київ, 2019–2021–2022); «Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти» (Херсон, 2020); «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (Житомир, 2022); «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів» (Київ, 2022–2023); «Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку» (Харків, 2022); «Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі» (Чернігів, 2023); «Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства: управлінські та соціально-економічні аспекти» (Житомир, 2023–2024); «Стійкість освіти і науки в умовах трансформації» (Київ, 2023); «Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу» (Житомир, 2023); «Актуальні проблеми якості, менеджменту і економіки у фармації і охорони здоров'я» (Київ, 2024); «Trends and prospects of management development in the conditions of global challenges» (Херсон – Кропивницький, 2024).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковані в 57 наукових працях, з них: 5 монографій (у тому числі одна одноосібна), 9 статей індексованих у наукометричних базах (Scopus, WoS), 23 статті у наукових фахових виданнях України; 1 стаття в науковому періодичному виданні іноземної держави, 19 публікацій у збірниках тез доповідей конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належить особисто автору, становить 43,2 д. а.

Обсяг і структура роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 413 сторінок друкованого комп'ютерного тексту. Основний зміст дисертаційного дослідження викладено на 359 сторінках. Робота містить 79 рисунків, 44 таблиці та 2 додатки. Список використаних джерел налічує 337 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** дисертації обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано його мету та завдання, визначено об'єкт і предмет, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретичні основи інноваційного стратегування бізнесу**» розкрито сутність стратегування діяльності бізнесу та визначено його значущість для розвитку національної економіки; ідентифіковано особливості інноваційного стратегування бізнесу; сформовано концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу.

Стратегування діяльності бізнесу є комплексним процесом, що охоплює планування, впровадження та контроль стратегічних рішень, спрямованих на

досягнення довгострокових цілей підприємства. Планування передбачає детальний аналіз поточного стану підприємства, визначення його сильних та слабких сторін, можливостей та загроз, а також формулювання стратегічних цілей та напрямів розвитку. Впровадження стратегічних рішень передбачає розробку та реалізацію конкретних заходів, спрямованих на досягнення визначених цілей, залучення ресурсів та координацію дій різних підрозділів підприємства. Контроль стратегічних рішень полягає в постійному моніторингу виконання запланованих заходів, оцінці їх ефективності та внесенні коректив за потреби.

Важливість стратегування полягає в його здатності адаптувати бізнес до мінливих умов ринку, забезпечувати стійке зростання та конкурентоспроможність. В умовах глобалізації та швидких технологічних змін підприємства стикаються з постійними викликами, що вимагають оперативної реакції та адаптації. Стратегічний підхід дозволяє передбачати можливі зміни та підготуватися до них заздалегідь, що знижує ризики та підвищує шанси на успіх. Забезпечення стійкого зростання означає не тільки збільшення фінансових показників, а й розвиток організаційної структури, вдосконалення управлінських процесів та підвищення кваліфікації персоналу.

Конкурентоспроможність підприємства залежить від його здатності запропонувати ринку унікальні та цінні пропозиції, що виділяють його серед інших гравців. Стратегування допомагає ідентифікувати ці унікальні можливості, розробити відповідні продукти та послуги, а також ефективно позиціонувати їх на ринку. Це передбачає аналіз конкурентного середовища, визначення цільових сегментів, розробку маркетингових стратегій та управління брендом.

Позитивний вплив стратегування на економічний розвиток країни обумовлений тим, що успішні підприємства створюють нові робочі місця, збільшують податкові надходження до бюджету, сприяють розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя населення. Крім того, вони виступають як рушійна сила інновацій, впроваджуючи нові технології та стимулюючи науково-дослідницьку діяльність. Отже, стратегування діяльності бізнесу є важливим елементом не тільки для окремих підприємств, а й для економічного зростання країни загалом.

Ідентифіковано особливості інноваційного стратегування бізнесу, яке передбачає впровадження нових продуктів, технологій, методів управління та маркетингових стратегій. Інноваційне стратегування відрізняється від традиційного своєю спрямованістю на постійне оновлення та удосконалення, що дозволяє підприємствам ефективніше реагувати на зміни в ринковому середовищі та зберігати лідируючі позиції. У процесі дослідження були виокремлені ключові фактори, що впливають на успішність інноваційного стратегування, зокрема: рівень розвитку науково-технічного потенціалу, доступ до фінансових ресурсів, кваліфікація персоналу та культура інновацій.

Установлено, що інновації повинні бути тісно інтегровані в загальну стратегію компанії, забезпечуючи спрямування всіх інноваційних зусиль на досягнення довгострокових бізнес-цілей. Це вимагає від компаній розробки гнучких стратегічних планів, здатних адаптуватися до змінних умов ринку та технологій. Управління ризиками є ключовим елементом успішного інноваційного стратегування. Компанії повинні ідентифікувати потенційні ризики, пов'язані з новими інноваційними проєктами, та

розробляти стратегії їх мінімізації або усунення. У сучасному глобалізованому світі співпраця та партнерство з іншими організаціями, університетами та науково-дослідними інститутами можуть значно прискорити інноваційний розвиток. Вони дозволяють обмінюватися знаннями, ресурсами та технологіями, сприяючи створенню нових продуктів, послуг і бізнес-моделей.

Сформовано концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу (рис. 1).

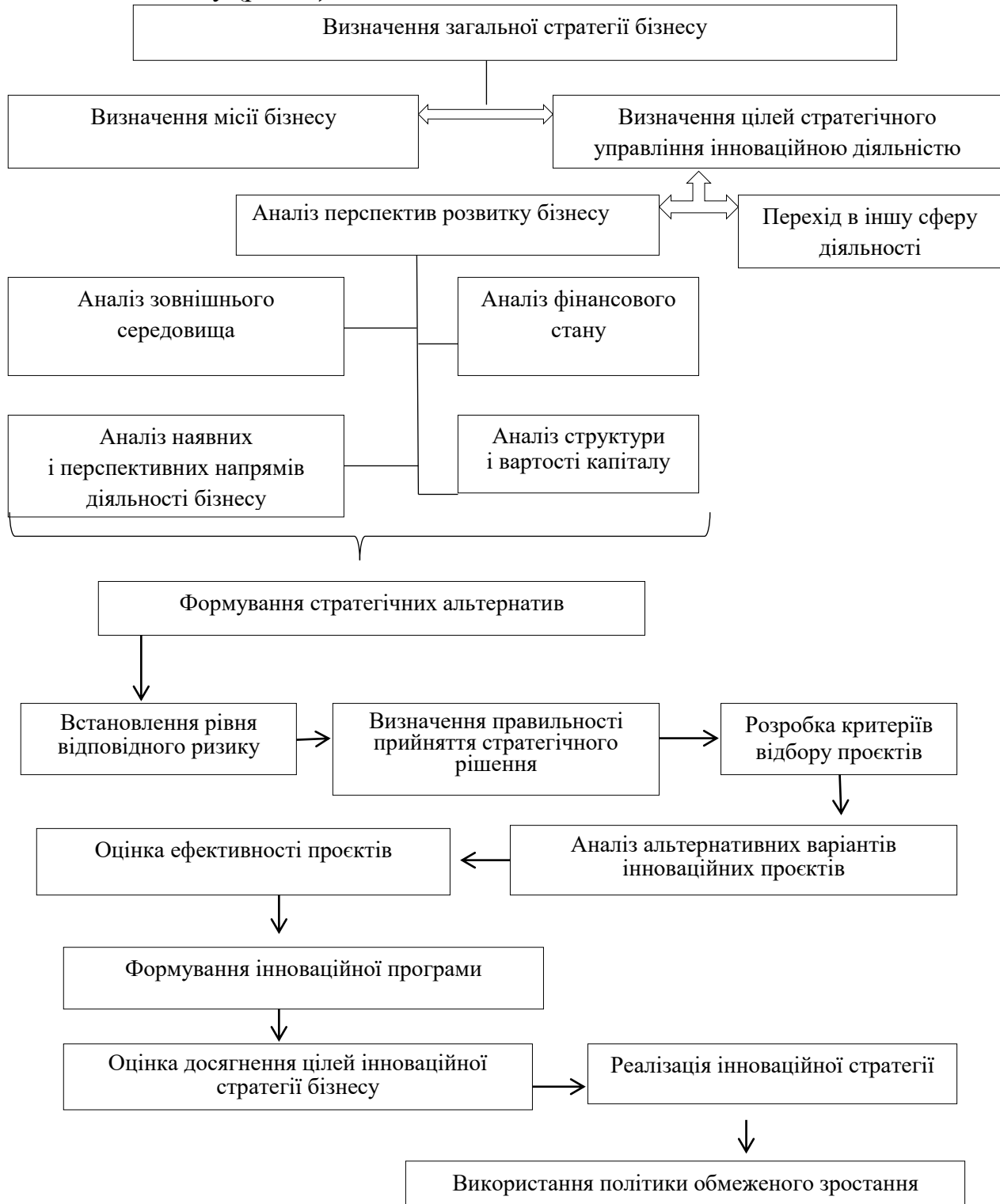

Рис. 1. Система стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу

Джерело: розроблено автором

Цей базис містить визначення місії та бачення підприємства, аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, розробку стратегічних цілей та вибір відповідних стратегій, а також механізми моніторингу та оцінки результатів. Особливу увагу приділено питанням управління інноваційними проєктами, зокрема методам оцінки їх ефективності та ризиків. Запропоновано систему стратегічного управління, яка враховує специфіку інноваційної діяльності та дозволяє забезпечити узгодженість дій на всіх рівнях організації. Основною метою стратегічного управління інноваційною діяльністю підприємства є отримання максимальної віддачі від впровадження інновації, що визначає різноманітні шляхи та методи її реалізації, а саме: визначення пріоритетних напрямів діяльності, пов'язаних з інноваційною діяльністю, та орієнтація на їх реалізацію зусиллями керівництва підприємства; виявлення резервів і мобілізація всіх комерційних ресурсів для активної інноваційної діяльності; диверсифікація фінансових ресурсів та централізоване стратегічне управління їх використанням для здійснення ефективної інноваційної діяльності; забезпечення бізнесу ресурсами, необхідними для реалізації інноваційних проєктів у різних сферах діяльності; координація діяльності функціональних і виробничих підрозділів, які беруть участь у реалізації інноваційних проєктів; забезпечення кваліфікованими кадрами підприємств інноваційної діяльності; здійснення єдиної інноваційної політики; розробка програми інноваційної діяльності в рамках фінансування суміжних проєктів; формування спеціальних цільових груп для комплексного вирішення завдань стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу; маневрування та перехоплення ініціативи, щоб отримати належні переваги над конкурентами за допомогою агресивної інноваційної діяльності; об'єктивний аналіз фінансового стану підприємства в результаті здійснення інноваційної діяльності; розробка підготовленого підходу для виходу з кризових ситуацій, що виникають унаслідок реалізації невдалих інноваційних проєктів.

Установлено, що процес формування системи стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу є найважливішою частиною всієї системи стратегічного відбору бізнесу, що охоплює: визначення цілей, напрямів і форм інноваційної діяльності, оптимізацію ресурсів для забезпечення інноваційної діяльності, зв'язок із зовнішнім інноваційним потенціалом, планування інноваційної діяльності та формування плану розвитку.

У другому розділі «**Методологічні концепти інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу**» розвинуто методологічні підходи до дослідження інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу як елемент зовнішньоекономічної стратегії держави; обґрунтовано особливості управлінського аналізу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу; систематизовано методи адміністрування інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу.

Інноваційний розвиток розглядається як ключовий фактор підвищення конкурентоспроможності національної економіки на глобальному ринку. Методологічні підходи, запропоновані у дослідженні, охоплюють комплексний аналіз зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на інноваційний розвиток, а також розробку стратегічних рішень для підтримки інноваційної діяльності

підприємств. Особлива увага приділена ролі державної підтримки і стимулювання інновацій через відповідні політичні та економічні інструменти.

Бізнес відіграє важливу роль у реалізації зовнішньоекономічної стратегії будь-якої держави. Це стосується не тільки великих корпорацій, а й малих та середніх підприємств. По-перше, посилення економічної незалежності. Вітчизняний бізнес може забезпечити продукцію та послуги, які мають зменшити залежність від іноземних поставок. Така стратегія є важливою в часи глобальної кризи, коли міжнародні ланцюжки поставок можуть бути перервані. По-друге, створення робочих місць. Вітчизняний бізнес створює робочі місця, що стимулює економіку через підвищення рівня зайнятості населення та збільшення податкових надходжень. По-третє, розвиток експортних ринків. Вітчизняні компанії, що експортують свою продукцію, можуть збільшити обсяги продажу, а також просувати бренд країни на міжнародному рівні. Успішний вітчизняний бізнес може привернути увагу іноземних інвесторів, що веде до зростання прямих іноземних інвестицій. По-четверте, розвиток науки та технологій. Вітчизняні компанії, особливо ті, що працюють у галузі високих технологій, сприяють розвитку наукових та технологічних інновацій. По-п'яте, забезпечення соціальної стабільності. Вітчизняний бізнес створює умови для підвищення якості життя населення, підвищуючи заробітну плату та внесок у місцеві бюджети.

Тому для реалізації ефективної зовнішньоекономічної стратегії держави необхідно створити умови для розвитку та конкурентоспроможності вітчизняного бізнесу, зокрема, за допомогою податкової політики, регулювання, інвестиційних стимулів та іншого сприятливого бізнес-середовища.

Обґрунтовано особливості управлінського аналізу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу (рис. 2).

Управлінський аналіз передбачає оцінку поточного стану інноваційної діяльності, ідентифікацію проблемних областей та визначення можливостей для покращення. Зважаючи на специфіку вітчизняного бізнесу, дослідження пропонує інструменти для ефективного управління інноваційними процесами, які враховують національні особливості та потреби ринку. Запропоновані методи дозволяють здійснювати комплексну оцінку ефективності інноваційних проєктів, зокрема фінансові і нефінансові показники, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Методологія управлінського аналізу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу може варіюватися залежно від конкретних умов, галузі діяльності та рівня розвитку компанії. Однак можемо виокремити деякі загальні особливості такої методології: орієнтованість на майбутнє; аналіз зовнішнього середовища; внутрішні ресурси і здібності; залучення зацікавлених сторін; етапність інноваційного процесу; ризик-орієнтованість; культура інноваційної діяльності; фінансова стійкість; моніторинг і оцінка. Методологія має передбачати систему моніторингу та оцінки реалізації інноваційного стратегічного плану. Це допомагає вчасно вносити корективи, якщо щось йде не так, або виявити можливості для подальшого вдосконалення.

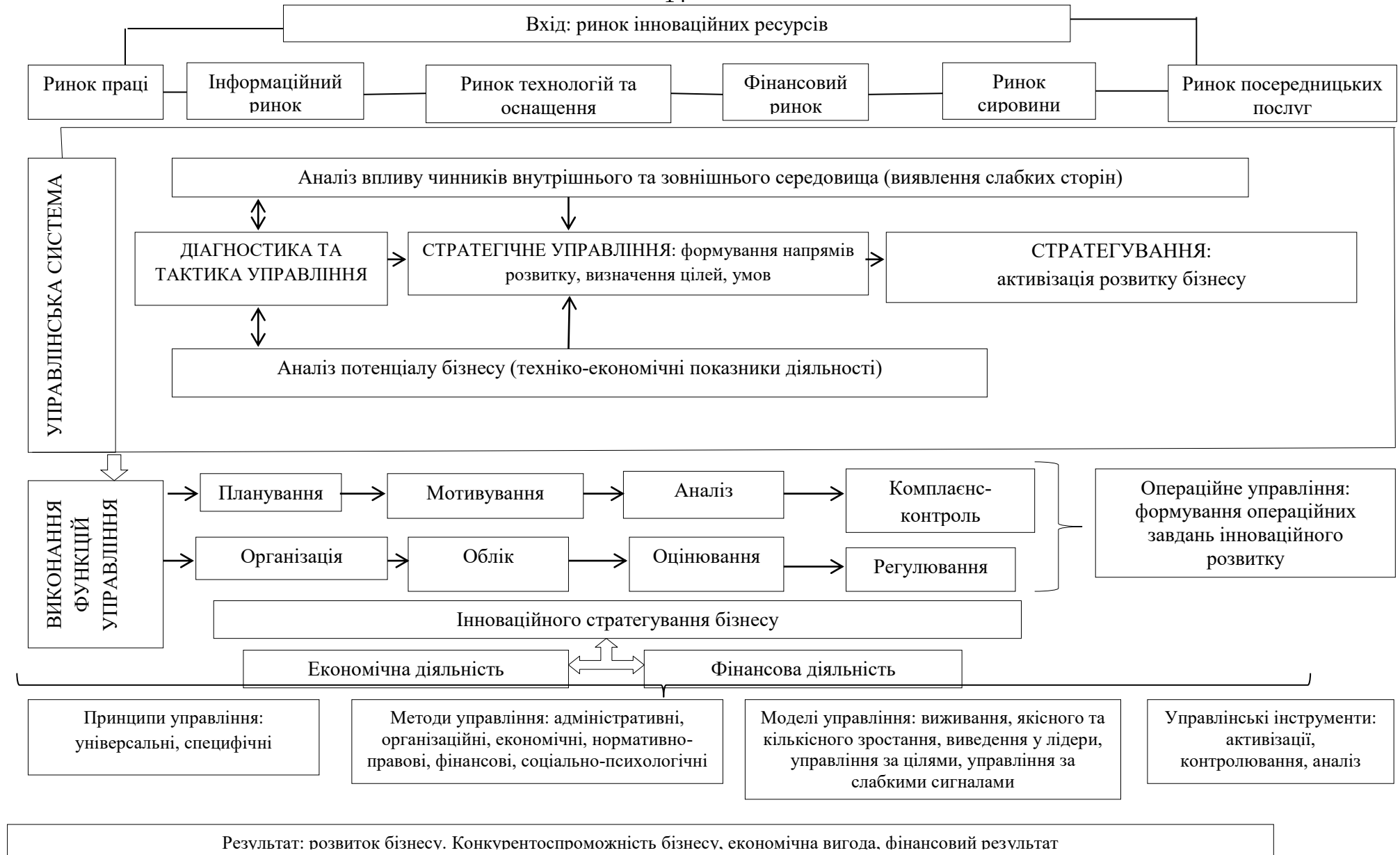

Рис. 2. Модель управлінського аналізу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу

Джерело: побудовано автором

Систематизовано методи адміністрування інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу. Адміністрування інноваційного стратегування охоплює процеси планування, організації, мотивації та контролю інноваційної діяльності. Дослідження пропонує системний підхід до адміністрування, який передбачає розробку інноваційної стратегії, формування інноваційних команд, управління проектами та впровадження інноваційних рішень. Систематизація методів адміністрування дозволяє підвищити ефективність інноваційного стратегування та забезпечити досягнення стратегічних цілей підприємств. Однак існує кілька загальних критеріїв, які можна розглядати для оцінки ефективності адміністрування інноваційного розвитку: 1. Кількість та якість інноваційних проєктів. Оцінка кількості та якості запроваджених інноваційних проєктів допомагає визначити активність компанії в розробці нових продуктів, технологій або послуг. 2. Прибутковість інноваційних проєктів. Оцінка прибутковості та рентабельності інноваційних проєктів є важливою для з'ясування, наскільки успішно вони приносять дохід компанії. 3. Збільшення обсягу продажів. Впровадження інновацій може допомогти збільшити обсяг продажів, особливо якщо нові продукти або послуги знаходять свого споживача на ринку. 4. Конкурентоспроможність. Вимірювання покращення конкурентоспроможності компанії на ринку внаслідок інновацій. 5. Витрати та бюджет. Оцінка витрат та ефективного використання бюджету на інноваційний розвиток. 6. Час до впровадження. Оцінка часу, який займає впровадження інноваційних рішень, може бути важливою для швидко змінюваних ринкових умов. 7. Сприйняття ринку. Рівень задоволеності клієнтів і їх позитивна реакція на нові інноваційні продукти або послуги. 8. Залучення талановитих працівників. Оцінка залучення і утримання висококваліфікованого персоналу, який сприяє розвитку інновацій.

Для врахування визначених критеріїв та факторів запропоновано адаптивну модель стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу. Адаптивна модель стратегії інноваційного розвитку бізнесу – це підхід до розробки стратегії, який базується на гнучкості, здатності адаптуватися до змін, швидкій реакції на нові виклики та навколишні зміни. У такій моделі завдання орієнтуються на інноваційний розвиток і дозволяють бізнесу бути конкурентоспроможним та успішним у непередбачуваних умовах ринку.

У третьому розділі **«Комплексна оцінка особливостей інноваційного стратегування діяльності українського бізнесу»** запропоновано методичний інструментарій аналізу умов розвитку інноваційної діяльності бізнесу та його результати в Україні; охарактеризовано фінансові інструменти забезпечення розвитку інноваційної діяльності бізнесу; проаналізовано міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств.

Розроблено комплексний методичний інструментарій, який дозволяє оцінити вплив макро- та мікроекономічних факторів на інноваційну активність підприємств. Цей інструментарій включає аналіз законодавчої бази, фінансового середовища, доступності ресурсів та готовності ринку до нововведень. Використання такого інструментарію в дослідженні показало, що ключовими бар'єрами для розвитку інновацій в Україні є обмежений доступ до фінансових ресурсів та висока податкова навантаженість на інноваційні проєкти.

Однією із ключових характеристик успішності інноваційної стратегії держави є її ранг у світових рейтингах. Істотним є аналіз розвитку інновацій у Україні порівняно з лідерами світової арени, щоб визначити можливі напрями активізації та шляхи вирішення наболілих проблем. Хоча Україна і не займає високих позицій у глобальних рейтингах, проте останнім часом спостерігається позитивний тренд зростання її місць у деяких інтернаціональних оцінках. У 2022 році в рейтингу глобального інноваційного індексу Україна зайняла 57-му позицію, втративши порівняно з 49-м місцем у 2021 році. Незважаючи на це, Україна продемонструвала більш високі показники за інноваційними досягненнями, ніж за наявністю інноваційних ресурсів (рис. 3). При цьому знизилися показники, пов'язані з інноваційною активністю бізнес-сектору та впровадженням нововведень. Однак у рейтингу покращилися показники, що стосуються ефективності діяльності уряду, якості нормативної бази та надання електронних послуг. Щодо зведеного інноваційного індексу, то, базуючись на показниках Європейського інноваційного табло, висновки вказують на важливість розробки і реалізації консолідованої науково-технічної та інноваційної стратегії, переосмислення економічних процесів, значних інвестицій в інноваційний сектор і сучасних технології.

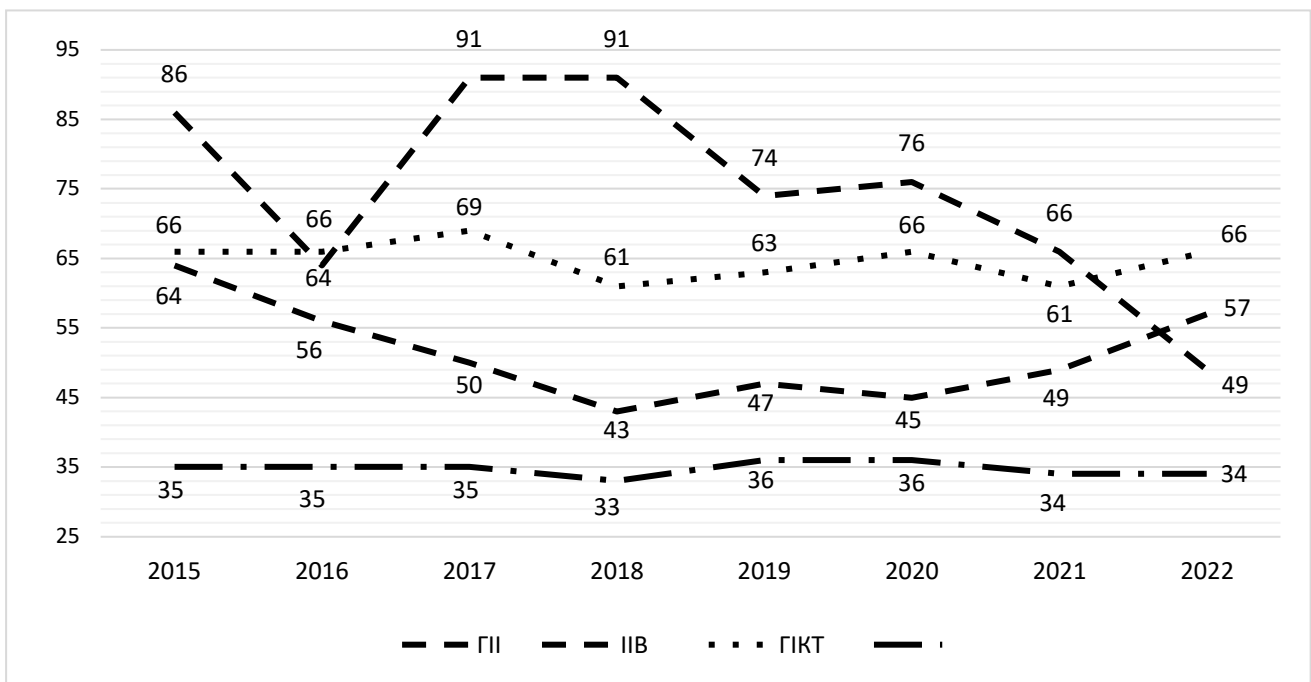

Рис. 3. Рейтинги України за індексами інноваційної спроможності

Глобальний індекс інновацій – ГІІ (the Global Innovation Index), Інноваційний індекс агентства Bloomberg – ІІВ (the Bloomberg Innovation Index), Зведений Інноваційний Індекс – ЗІІ (Summary Innovation Index – SII), Глобальний індекс конкурентоспроможності талантів – ГІКТ (The Global Talent Competitiveness Index)

Джерело: офіційні дані Державної служби статистики України

Для вирішення поточних проблем, що обмежують інноваційний розвиток України та призводять до її невисоких місць у світових рейтингах, необхідно: вдосконалити інституційні рамки та запровадити результативні засоби державного стимулювання інноваційних проєктів; активізувати інвестиційний потік у сферу

інновацій; розширити програми науково-технічного характеру, що передбачають взаємодію академічного та промислового секторів; встановити плідні взаємовідносини з державами ЄС і світовими піонерами у сфері інновацій; адаптувати освітню систему України до глобальних вимог та забезпечити підготовку кваліфікованих науковців; поліпшити інформаційну підтримку інноваційних процесів.

Згідно з даними Державної служби статистики України, інформація про вітчизняний науковий потенціал досить деталізована і охоплює різні аспекти: галузі науки, сфери діяльності, регіональний розподіл та види економічної активності. Крім того, можна вивчати особливості персоналу за показниками віку та гендерної приналежності. Проте існує прогалина у державному статистичному моніторингу, коли справа стосується інформації про кількість наукових досліджень і створеної наукової продукції конкретних типів, а також рівня її використання. Це обмежує можливість проведення глибокого аналізу ефективності наукової та науково-технічної діяльності і раціональності бюджетних вкладень. Нині такий аналіз проводиться лише в контексті досліджень і розробок, що фінансово підтримуються з бюджету (табл. 1).

Охарактеризовано фінансові інструменти забезпечення розвитку інноваційної діяльності бізнесу. Аналіз фінансових інструментів виявив, що хоча існує низка державних та приватних програм підтримки інновацій, багато з них мають складні умови доступу чи недостатнє фінансування.

У дослідженні рекомендовано розширити діючі програми грантової підтримки та ввести нові фінансові інструменти, зокрема податкові кредити для стимулювання приватних інвестицій у дослідницькі та розробницькі проєкти.

Таблиця 1

Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств України у 2010–2022 рр.

Показник	Роки									
	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кількість інноваційно активних підприємств	1713	824	834	759	777	858	1006	1069	1043	1009
Частка інноваційно активних підприємств, %	17,9	17,3	18,9	16,2	16,4	17,7	19,6	21,3	20,2	19,5
Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн грн	17136,7	19351,1	14406,7	16741,7	24167,6	32384,2	36841,8	32230,3	46814,6	45715,5
Витрати на інноваційну діяльність, млн грн	11542,9	10249,5	8187,9	9490,7	13192	18481,3	22146,5	19882	27145,8	28240,6
Кількість впроваджених нових продуктів	2141	1407	1367	1222	1342	1594	1875	1922	2136	2146
Кількість впроваджених нових технологій	1124	638	617	565	619	707	812	836	912	908

Джерело: офіційні дані Державної служби статистики України

Інноваційні підприємства стикаються зі значними викликами у питанні отримання фінансування на різних стадіях свого розвитку. Доступ до фінансових ресурсів лишається однією з головних перешкод для життєздатності та зростання інноваційних бізнесів, особливо в періоди кризи, коли ризики перевищують можливості. У цьому контексті важливо надати такі рекомендації щодо покращення доступу до фінансування інноваційної діяльності бізнесу: проведення регулярного моніторингу умов та потреб фінансування інноваційної діяльності бізнесу з метою розробки програм для полегшення доступу до фінансування. Розвиток альтернативних джерел фінансування через підвищення громадської обізнаності і поліпшення нормативно-правового середовища. Краудфандинг є актуальним напрямом, і це може передбачати створення вітчизняних платформ для краудфандингу, розробку державної підтримки для цього виду фінансування та співпрацю з інвесторами і банками. Створення стабільного венчурного ринку через інвестиції у венчурні фонди із залученням професійних інвесторів та експертних команд. Покращення доступу до кредитів для бізнесу шляхом вдосконалення схем кредитних гарантій, механізмів оцінки кредитоспроможності без застави та зниження відсоткових ставок. Підтримка розвитку фінансових послуг факторингу та лізингу. Розширення державних програм інноваційного розвитку, спрямованих на створення нових і розвиток наявних інноваційних підприємств, а також на комерціалізацію результатів науково-технічної діяльності.

Проаналізовано міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств. Світовий досвід показує, що успіх у сфері інновацій часто залежить від вміння інтегрувати зусилля держави, наукових кіл та бізнесу. Вивчаючи міжнародні практики, особливу увагу приділено стратегіям країн, що активно розвивають технологічні кластери та інноваційні хаби, такі як Силіконова долина у США та Технопарк у Фінляндії. На основі цього досвіду розроблено рекомендації щодо створення і підтримки інноваційних кластерів в Україні, що могли б сприяти збільшенню конкурентоспроможності національної економіки. Глобалізація та технологічна інтеграція стали головними драйверами для підвищення інноваційної активності підприємств на міжнародному рівні. Перехід до цифрової економіки зумовив зміну природи інновацій, з акцентом на інтелектуальний капітал, великі дані (big data) та штучний інтелект. Країни з високорозвинутим інноваційним потенціалом мають гібридні моделі співпраці між державним та приватним секторами, що стимулює інноваційну діяльність. Великі підприємства інтенсифікували свої зусилля у сфері досліджень та розробок, інтегруючи стартапи та малі інноваційні компанії до своїх інноваційних екосистем. Малі та середні підприємства зіткнулися з додатковими викликами, такими як обмежений доступ до ресурсів і кваліфікованих спеціалістів, але вони продовжують бути ключовими учасниками у глобальних інноваційних процесах завдяки їхній гнучкості та спроможності швидко адаптуватися. Співпраця з академічним сектором посилилася, демонструючи значущість наукових досліджень у комерційних інноваційних проєктах. Глобальні виклики, такі як зміна клімату, пандемії та енергетична безпека, стимулювали розробку нових технологій та підходів, призначених для адресації цих проблем на глобальному рівні. Регіональні розбіжності у рівнях інноваційної активності залишаються, але спостерігається позитивна тенденція до їх зменшення

завдяки міжнародному партнерству та обміну знаннями. Урядова підтримка в інвестиціях в науку та освіту, а також стимулювання інноваційного підприємництва є вирішальними факторами для створення сприятливого інноваційного середовища на національному рівні.

У четвертому розділі **«Архітектоніка та науково-методичні підходи до інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу»** запропоновано методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу; окреслено концептуальну модель інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу; визначено напрями посилення впливу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу на глобальну економічну систему.

У рамках дисертації було розроблено методичні підходи, які спрямовані на формування стратегії інноваційного розвитку українських компаній.

Згідно з рекомендованим методичним підходом, кожен етап буде виконуватися в рамках окремих елементів структури інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу, що передбачає розробку показників для таких підсистем: «Інноваційна активність», «Виробничо-господарська діяльність» і «Державна підтримка та фінансове забезпечення» (рис. 4).

Основним акцентом є інтеграція сучасних світових практик з урахуванням специфіки національної економіки. Визначено ключові фактори, що впливають на ефективність інноваційної діяльності, зокрема технологічну базу, кваліфікацію персоналу, інформаційну підтримку та фінансові ресурси. На основі цього було розроблено модель стратегічного планування, що передбачає оцінку зовнішнього середовища, формування стратегічних цілей, визначення інноваційних проєктів та механізми їх реалізації. Визначено, що технологія когнітивного аналізу та моделювання дозволяє ефективно, комплексно та системно аналізувати, обґрунтовувати та пропонувати рішення для проблем у складних і невизначених ситуаціях, враховуючи різні фактори (концепти) зовнішнього середовища. Запропонована стратегія інноваційного розвитку бізнесу, заснована на стратегічному аналізі та когнітивному моделюванні, дозволяє узгодити потенціал стратегії з глобальними викликами. Застосування когнітивного підходу через створення нечіткої когнітивної карти допомагає визначити причинно-наслідкові зв'язки між показниками інноваційного розвитку бізнесу, встановлювати фактори та їх вплив на підвищення інноваційних процесів на підприємствах, що є однією з ключових стратегічних цілей. Когнітивна структуризація сприяє деталізації стратегії та робить її зрозумілою для всіх співробітників. Аналізуючи співвідношення структури та негативного чи позитивного впливу, можна вибрати оптимальну стратегію, яка сприятиме активізації інноваційних процесів у національному бізнесі.

У дисертації представлено концептуальну модель інноваційного стратегування, яка базується на системному підході до управління інноваційними процесами. Модель об'єднує аналіз ринкових тенденцій, оцінку інноваційного потенціалу підприємства та розробку стратегічних ініціатив. Особливу увагу приділено адаптації моделі під динамічні зміни в економічному та технологічному середовищах, що дозволяє підприємствам ефективно реагувати на виклики сучасності і забезпечувати сталий розвиток.

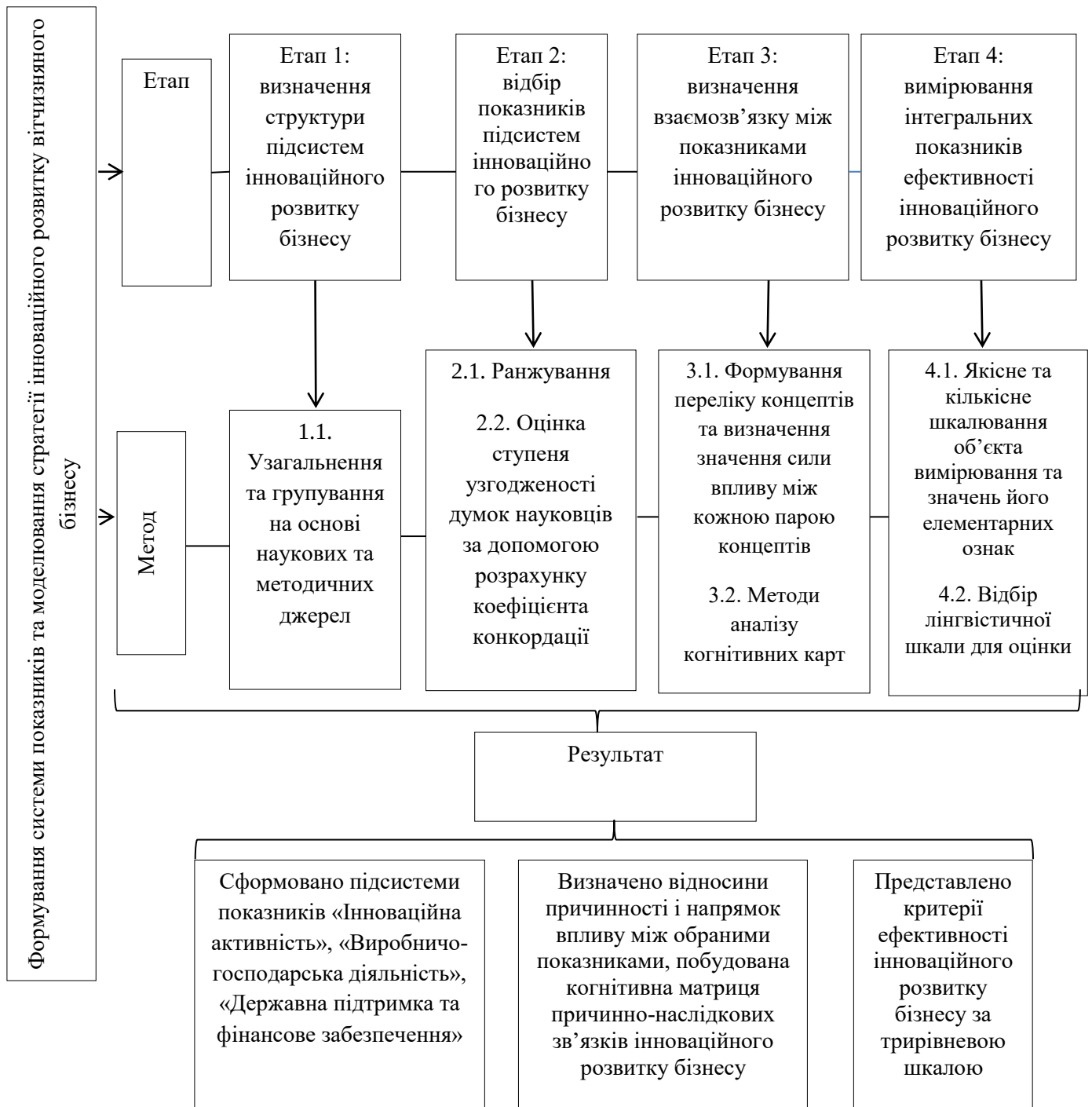

Рис. 4. Методичний підхід до формування системи показників та моделювання стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу

Джерело: побудовано автором

Розроблена модель інноваційного стратегування пропонує низку ключових переваг для бізнесу: 1. Забезпечення системного підходу до інновацій. Модель забезпечує цілісний погляд на інноваційний процес, враховуючи всі аспекти від планування до впровадження та оцінки. Системний підхід дозволяє ефективно координувати різні елементи інноваційної діяльності. 2. Підвищення гнучкості та адаптивності бізнесу. Модель сприяє швидкому реагуванню на зміни у зовнішньому середовищі та ринкових умовах. Гнучкість та адаптивність є ключовими для підтримки інноваційної активності в динамічному бізнес-середовищі. 3. Покращення конкурентоспроможності на ринку.

Інновації, підтримані моделлю, сприяють розвитку унікальних конкурентних переваг. Здатність швидко впроваджувати нововведення підвищує позиції компанії на ринку.

При розробці стратегії інноваційного розвитку в Україні необхідно враховувати такі фактори: по-перше, війна в Україні. Війна має значний вплив на економічний та інноваційний розвиток країни. Тому стратегія інноваційного розвитку повинна враховувати ризики та можливості, пов'язані з війною; по-друге, післявоєнна відбудова. Післявоєнна відбудова України потребуватиме значних інвестицій, у тому числі в інноваційні проекти. Отже, стратегія інноваційного розвитку повинна сприяти залученню інвестицій та створенню сприятливих умов для інноваційної діяльності; по-третє, цілі сталого розвитку. Україна взяла на себе зобов'язання щодо досягнення цілей сталого розвитку. Стратегія інноваційного розвитку повинна сприяти реалізації цих цілей, наприклад, шляхом розробки інноваційних технологій, які захищають довкілля та сприяють соціальному розвитку. Тож впровадження концептуальної моделі інноваційного стратегування в Україні може сприяти підвищенню ефективності інноваційної діяльності та створенню нових конкурентних переваг для країни.

Дослідження акцентує на необхідності зміцнення позицій українського бізнесу на міжнародній арені через активізацію інноваційної діяльності. Пропонуються такі напрями: розвиток експортно-орієнтованих інновацій, створення міжнародних дослідницьких центрів, інтеграція з глобальними ланцюжками створення вартості. Також важливим є залучення іноземних інвестицій в інноваційні проекти, що дозволить підвищити технологічний рівень виробництва та забезпечити високу конкурентоспроможність продукції на світових ринках. З метою посилення впливу інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу на глобальну економічну систему запропоновано такі напрями: 1. *Розвиток інноваційної інфраструктури*. Першим кроком є створення та розвиток інноваційної інфраструктури, що передбачає інвестиції у наукові дослідження, технологічні парки, інкубатори стартапів та освітні програми. Така інфраструктура сприяє розвитку нових ідей та їх комерціалізації. 2. *Співпраця з науковими установами*. Тісна співпраця між бізнесом та науковими установами може прискорити процес інновацій. Це передбачає спільні дослідницькі проекти, обмін знаннями та технологіями, а також комерціалізацію наукових розробок. Співпраця між бізнесом та науковими установами є ключовим елементом для розвитку інновацій та підвищення конкурентоспроможності на глобальному рівні. Така взаємодія сприяє обміну знаннями, розвитку нових технологій та комерціалізації наукових досліджень. 3. *Фокус на розвиток інноваційних кластерів*. Інноваційні кластери, які об'єднують компанії, наукові установи та урядові агенції, можуть створити сприятливе середовище для розвитку інновацій. Такі кластери сприяють обміну знаннями, залученню інвестицій та розвитку нових технологій. 4. *Інвестиції у розвиток талантів*. Інвестиції у розвиток талантів та навичок є критично важливими для підтримки інновацій. Це передбачає створення програм професійного розвитку, стипендій для студентів та сприяння міжнародному обміну досвідом. 5. *Підтримка інноваційного підприємництва*. Уряди можуть сприяти інноваційному підприємництву через податкові пільги, гранти, фінансування стартапів та спрощення бюрократичних процедур. Така

підтримка може значно знизити бар'єри для входу нових інноваційних компаній на ринок. 6. Глобальне партнерство та мережі. Встановлення міжнародного партнерства та участь у глобальних мережах може допомогти вітчизняному бізнесу інтегруватися у світову економіку. Це, зокрема, участь у міжнародних виставках, конференціях та співпраця з іноземними компаніями. 7. Цифрова трансформація. Цифрова трансформація і використання новітніх технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та Інтернет речей, можуть значно підвищити ефективність та інноваційний потенціал бізнесу. 8. Стійкий інноваційний розвиток. Важливо забезпечити, щоб інновації були стійкими та враховували соціальні та екологічні аспекти, що передбачає розробку «зелених» технологій та підтримку соціально відповідального бізнесу. Реалізація цих напрямів дозволить вітчизняному бізнесу стати більш конкурентоспроможним і посилити свій вплив на глобальну економічну систему.

У п'ятому розділі «Науково-прикладний інструментарій інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу» запропоновано систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу; сформульовано фінансове забезпечення інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу; розроблено методичне забезпечення оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу.

В умовах воєнного стану в Україні інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу потребує застосування інтегрованих управлінських інструментів, які забезпечують ефективний аналіз, планування і реалізацію інноваційних проєктів. Досягнення цього завдання можливе через розробку та впровадження системи інструментів інтегрованого управлінського аналізу, що дозволяє комплексно оцінювати і внутрішні, і зовнішні фактори впливу на інноваційну діяльність (табл. 2).

Для підвищення ефективності фінансового забезпечення необхідно впроваджувати стратегії диверсифікації джерел фінансування, використовуючи внутрішні ресурси, банківські кредити, венчурний капітал, гранти і субсидії, а також інноваційні фінансові інструменти, зокрема краудфандинг, інвестування на криптовалютному ринку та фінансові платформи. Використання сучасних технологій для фінансового планування та управління дозволяє оптимізувати витрати, підвищити прозорість фінансових операцій і забезпечити стабільний потік ресурсів.

Таблиця 2

**Система інструментів інтегрованого управлінського аналізу
для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу**

Етап	Інструменти та методи	Опис	Приклади
1	2	3	4
1. Ідентифікація потреб бізнесу	SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, інтерв'ю зі стейкхолдерами, фокус-групи, опитування	Визначення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз; аналіз політичних, економічних, соціальних, технологічних, екологічних та правових факторів; збір інформації від керівництва, співробітників, клієнтів, партнерів	SWOT-аналіз ринку електромобілів в Україні; PESTEL-аналіз впливу війни на аграрний сектор; інтерв'ю з керівниками відділів маркетингу та продажів

1	2	3	4
2. Аналіз наявних інструментів	Порівняльні таблиці, огляди літератури, демонстрації продуктів, консультації з експертами	Оцінка функціональності, вартості, зручності використання, сумісності з іншими системами, відгуків користувачів	Порівняння CRM-систем Bitrix24, amoCRM, Salesforce; огляд досліджень щодо ефективності використання Big Data в управлінні інноваціями; демонстрація роботи платформи Power BI
3. Визначення KPI	Balanced Scorecard (BSC), OKR (Objectives and Key Results), SMART-цілі	Вибір фінансових, маркетингових, операційних та інноваційних показників; постановка цілей, що є конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та обмеженими в часі	BSC для оцінки ефективності впровадження нової продуктової лінійки; OKR для команди розробників мобільного додатку; SMART-цілі для збільшення частки ринку на 10% за рік
4. Розробка концепції системи	Діаграми потоків даних (DFD), діаграми сутність-зв'язок (ERD), UML-діаграми, прототипи інтерфейсів	Візуалізація структури системи, зв'язків між компонентами, логіки роботи, взаємодії з користувачем	DFD для системи управління проектами; ERD для бази даних клієнтів; UML-діаграми для моделювання бізнес-процесів; прототипи екранів мобільного додатку
5. Вибір технологічної платформи	Аналіз вимог до продуктивності, безпеки, масштабованості, вартості; дослідження пропозицій від різних постачальників	Вибір між хмарними та локальними рішеннями, open source та комерційним програмним забезпеченням, різними мовами програмування та фреймворками	Порівняння хмарних платформ AWS, Azure, Google Cloud; аналіз можливостей використання Python та R для аналізу даних; вибір між базами даних PostgreSQL та MySQL
6. Створення прототипу	Agile-методології, Scrum, Kanban, мінімально життєздатний продукт (MVP)	Ітеративна розробка з частими релізами, швидким зворотним зв'язком від користувачів, поступовим додаванням функціоналу	Створення MVP мобільного додатку з базовими функціями; використання Scrum-дошки для відстеження завдань розробки; проведення щотижневих демо-презентацій для зацікавлених сторін
7. Тестування та доопрацювання	Юзабіліті-тестування, A/B-тестування, функціональне тестування, навантажувальне тестування	Перевірка зручності використання, ефективності різних варіантів дизайну, коректності роботи функцій, стійкості до високих навантажень	Проведення юзабіліті-тестування з цільовою аудиторією; A/B-тестування різних варіантів головної сторінки сайту; функціональне тестування модуля обробки замовлень; навантажувальне тестування серверної інфраструктури
8. Впровадження та навчання	Навчальні матеріали, інструкції користувача, вебінари, тренінги, онлайн-курси	Забезпечення плавного переходу на нову систему, підвищення кваліфікації співробітників, допомога у вирішенні проблем	Розробка інструкцій користувача для CRM-системи; проведення вебінару з основ роботи BI-платформою; організація тренінгу з використання прогнозування попиту
9. Моніторинг та оцінка	Дашборди, звіти, аналіз даних, опитування користувачів, бенчмаркінг	Відстеження KPI, виявлення тенденцій, порівняння з конкурентами, збір відгуків, визначення областей для покращення	Створення дашборду з ключовими показниками ефективності маркетингових кампаній; аналіз даних про продажі за допомогою BI-інструментів; опитування користувачів
10. Постійне вдосконалення	Збір ідей від співробітників, аналіз відгуків клієнтів, моніторинг технологічних трендів, участь у конференціях	Пошук нових можливостей для оптимізації процесів, підвищення ефективності, впровадження інновацій	Створення внутрішньої платформи для збору ідей від співробітників; аналіз відгуків клієнтів на соціальних мережах; моніторинг нових технологій штучного інтелекту та машинного навчання; участь у конференціях з цифрової трансформації бізнесу

Джерело: систематизовано автором

Успішне фінансове забезпечення інноваційного стратегування в умовах кризи вимагає комплексного підходу, який включає розвиток фінансової грамотності, покращення доступу до різних джерел фінансування, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та впровадження прозорих практик звітності. Ці заходи допомагають підприємствам знижувати ризики, підвищувати фінансову стійкість і забезпечувати довгостроковий розвиток (табл. 3).

Стратегії підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу

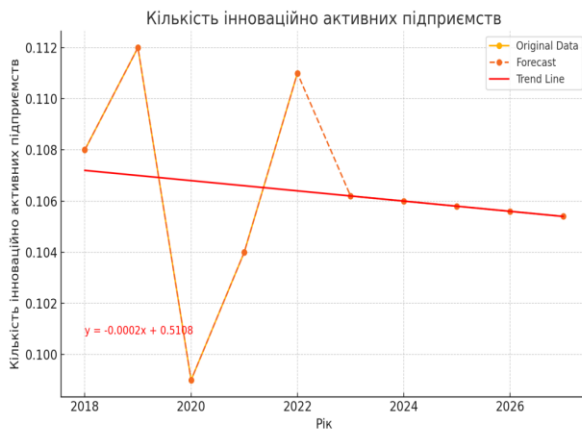
Стратегія	Опис	Переваги	Ризики/Недоліки	Приклад
1	2	3	4	5
Венчурне фінансування	Залучення капіталу від інвесторів, що спеціалізуються на фінансуванні стартапів та інноваційних проєктів.	Великий потенціал прибутку для інвесторів, можливість отримання експертної підтримки.	Високий ризик втрати інвестицій, можливість втрати контролю над компанією.	Інвестиції венчурного фонду у технологічний стартап.
Краудфандинг	Залучення фінансування від широкого кола людей через онлайн-платформи.	Доступність для малих проєктів, можливість отримання зворотного зв'язку від потенційних клієнтів.	Необхідність створення привабливої кампанії, ризик недосягнення мети збору коштів.	Збір коштів на виробництво нового гаджета через Kickstarter.
Гранти та субсидії	Отримання безповоротної фінансової допомоги від державних органів, фондів чи інших організацій.	Відсутність необхідності повернення коштів, можливість отримання додаткової підтримки.	Висока конкуренція, необхідність відповідності чітким критеріям.	Грант від урядової програми на дослідження у сфері відновлювальної енергетики.
Податкові пільги	Зниження податкового навантаження для компаній, що займаються інноваційною діяльністю.	Стимулювання інноваційної активності, зниження витрат на дослідження та розробки.	Необхідність відповідності вимогам законодавства, обмеженість дії пільг.	Зниження податку на прибуток для ІТ-компаній.
Партнерство з іншими компаніями	Співпраця з іншими компаніями для спільного фінансування та реалізації інноваційних проєктів.	Об'єднання ресурсів та експертизи, розподіл ризиків.	Необхідність узгодження інтересів, можливість конфліктів.	Спільний проєкт фармацевтичної компанії та університету щодо розробки нового препарату.
Використання власних коштів	Фінансування інновацій за рахунок прибутку компанії або залучення кредитів.	Збереження контролю над компанією, незалежність від зовнішніх інвесторів.	Обмеженість ресурсів, ризик фінансової нестабільності.	Реінвестування прибутку у розробку нового продукту.
Ініціальні пропозиції монет (ICO)	Залучення коштів через випуск та продаж власної криптовалюти.	Швидке залучення значних коштів, глобальний доступ до інвесторів.	Високий ризик для інвесторів, невизначеність регулювання.	ICO стартапу, що розробляє блокчейн-платформу.

Джерело: запропоновано автором

Запропоновано модель оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу. Особливості моделі полягають у низці адаптацій та специфічних підходів, які враховують унікальні умови та виклики, з якими стикається вітчизняний бізнес. Значення такої моделі визначається потребою у забезпеченні конкурентоспроможності, інноваційності та стійкості в швидкозмінних ринкових умовах.

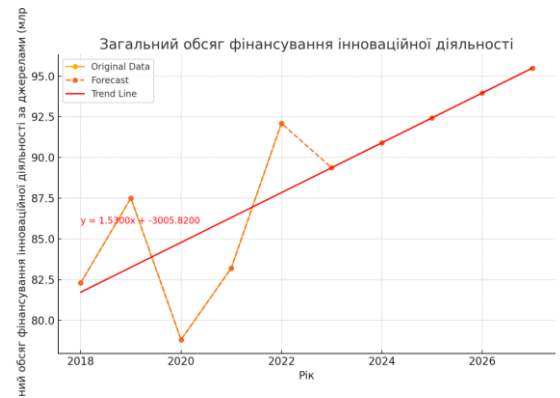
Прогнозна модель оцінки витрат на інновації підприємств в Україні, (%)

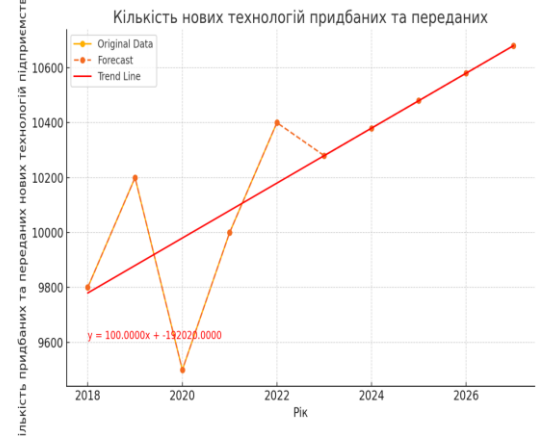
Прогнозна модель кількості інноваційно активних підприємств в Україні

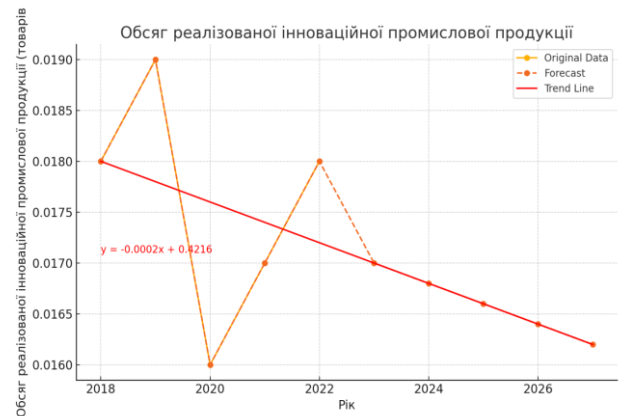
Прогнозна модель кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень

Прогнозна модель оцінки загального обсягу фінансування інноваційної діяльності

Прогнозна модель кількості нових технологій придбаних та переданих

Прогнозна модель обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції

Рис. 5. Прогнозні моделі інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу

Джерело: побудовано автором

Для реалізації запропонованої моделі обґрунтовано та застосовано методику прогнозування інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу, яке було проведено на основі даних за 2018–2022 роки. Основною метою було визначення трендів та прогнозування ключових показників інноваційного розвитку на період 2023–2027 роки (рис. 5).

Кореляційна матриця показала сильну позитивну кореляцію між основними факторами та обсягом реалізованої інноваційної продукції. Це вказує на значний вплив цих факторів на інноваційну продуктивність підприємств. Цей аналіз надає цінні інсайти для планування стратегій розвитку інноваційної діяльності в Україні, дозволяючи підприємствам та урядовим організаціям оптимізувати свої ресурси для підвищення інноваційної продуктивності. На основі проведеного аналізу і прогнозування інноваційного розвитку бізнесу в Україні було систематизовано рекомендації для підвищення обсягів реалізованої інноваційної продукції та стимулювання економічного зростання.

Запропоновані рекомендації націлені на оптимізацію ресурсів і зусиль для підтримки інноваційної активності в Україні, що дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємств та сприяти сталому економічному зростанню.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичні узагальнення та представлено авторський варіант вирішення важливої наукової проблеми щодо розробки теоретико-методичних, методологічних і практичних засад інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу. Отримані результати проведеного дисертаційного дослідження дозволяють сформулювати такі висновки та пропозиції:

1. Досліджено науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу та їх застосування в управлінській практиці. Дослідження підтвердило, що систематичний огляд та аналіз науково-теоретичних підходів до інноваційного стратегування є важливим етапом для ефективного впровадження інновацій в управлінську практику. Запропоновано авторське визначення поняття «інноваційне стратегування бізнесу» як процесу розробки та впровадження стратегій, спрямованих на створення нових ідей, продуктів, послуг або підходів, які забезпечують конкурентні переваги компанії на ринку. Воно орієнтоване на пошук та впровадження інноваційних рішень, які можуть змінити або поліпшити спосіб, яким бізнес функціонує, зокрема шляхом впровадження нових технологій, процесів управління або розвитку нових продуктів, що відповідають потребам ринку.

2. Розроблено концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу шляхом формування концептуальної моделі стратегічного управління інноваціями, яка визначила ключові напрями інноваційної діяльності та ефективні інструменти їх впровадження (ідентифікація стратегічних цілей інноваційної діяльності, аналіз і вибір ключових напрямів розвитку інновацій, розробка стратегічних програм і проєктів інноваційного розвитку, ефективні інструменти управління інноваціями). Це підкреслило важливість інтегрованого підходу до стратегічного управління, що поєднує стратегічні та оперативні аспекти.

3. Розкрито методологію дослідження інноваційного розвитку як елемента зовнішньоекономічної стратегії держави. Ця методологія передбачає аналіз глобальних тенденцій інноваційного розвитку, оцінку впливу інновацій на зовнішньоекономічну політику, розробку стратегічних рекомендацій для державної політики в галузі інновацій, що включають створення сприятливих умов для інноваційного підприємництва, підтримку досліджень і розвитку, а також сприяння технологічній

модернізації національного промислового комплексу. Аналіз і визначення методології дослідження інноваційного розвитку підтвердили його важливість як ключового компонента зовнішньоекономічної стратегії. Розроблені рекомендації спрямовані на оптимізацію державних стратегій та політик у цьому напрямку.

4. Систематизовано потенційні методи адміністрування інноваційного стратегування для вітчизняного бізнесу: створення інноваційних лабораторій, стратегічні альянси і партнерства, внутрішні інкубатори і акселератори, фінансування інноваційних проєктів, технологічні міжнародні трансфери, стратегічне управління інтелектуальною власністю, моніторинг та оцінка інноваційних процесів. Опрацьована систематизація методів адміністрування інноваційного стратегування підкреслила необхідність адаптації під внутрішні умови вітчизняних підприємств, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності та стійкості.

5. Розроблено методичний інструментарій аналізу умов розвитку та оцінки його результатів для інноваційної діяльності в Україні, який передбачає: аналіз економічних умов, оцінку науково-технічного потенціалу, юридичний аналіз, соціально-культурний контекст, стратегічний аналіз конкурентоспроможності, оцінку ризиків і управління ними. Розроблені методики та інструменти для аналізу умов розвитку інноваційної діяльності в Україні сприяють об'єктивному оцінюванню результатів інноваційних проєктів і визначенню впливу на економіку країни.

6. Вивчено міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств та їх застосування в Україні. Сучасні міжнародні підходи до управління інноваційним розвитком підприємств відзначаються комплексним підходом до стратегічного управління, акцентом на впровадження передових технологій та підвищенню конкурентоспроможності. Вони передбачають інтеграцію новітніх управлінських практик, активну фінансову підтримку інновацій, ефективне законодавче регулювання, адаптацію до місцевої культури та освітніх потреб, а також зміцнення глобальної інтеграції. Впровадження міжнародних практик українськими підприємствами сприяє покращенню їхньої інноваційної активності і конкурентоспроможності на світовому ринку.

7. Обґрунтовано методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу. Нові підходи, спрямовані на інтенсифікацію впливу інноваційного стратегування вітчизняних підприємств на глобальну економічну систему, передбачають розвиток механізмів міжнародного трансферу інновацій. Це означає створення ефективних платформ для міжнародного співробітництва, що сприяє обміну знаннями та технологіями, а також адаптацію до міжнародних стандартів і норм. Ці напрямки спрямовані на зміцнення впливу українського інноваційного сектору на глобальну економічну систему. Вони сприятимуть підвищенню стійкості і конкурентоспроможності українських підприємств, створенню нових можливостей для розвитку та експансії на міжнародних ринках. Такий підхід сприятиме не лише ефективному впровадженню інновацій, а й зміцненню позицій України у глобальному інноваційному середовищі.

8. Сформовано концептуальну модель інноваційного стратегування бізнесу та проведено оцінку її ефективності. На основі використання оригінального поєднання

стратегічних і оперативних аспектів управління концептуальна модель інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу виявляється динамічною та адаптивною до змін у нестабільних умовах ринку. Ця архітектура включає маркетингові стратегії, фінансування інновацій, партнерства та колаборації, аналіз ринку, організаційну культуру та впровадження інноваційних технологій, спільно з державною підтримкою, залученням інвестицій, брендингом, співпрацею з університетами, вивченням попиту, аналізом конкурентів, сприянням креативності бізнесу, розробкою продуктів та оптимізацією виробничих процесів.

9. Визначено напрями посилення впливу інноваційного стратегування на глобальну економічну систему. Удосконалення фінансового моніторингу і контролю через застосування нових інструментів аналізу фінансових ризиків і доходності інноваційних проєктів дозволяє ефективно відстежувати фінансові показники на всіх етапах їх реалізації, забезпечуючи вчасне втручання і корекцію стратегій. Розвиток спеціалізованих фінансових інструментів підтримки інновацій, зокрема інвестиційних фондів, грантових програм та спеціалізованих кредитних ліній, сприяє залученню необхідних ресурсів для реалізації інноваційних ідей, що важливо для їх успішного втілення на практиці. Адаптація фінансових стратегій до ринкових та юридичних реалій українського контексту, урахування специфіки фінансового ринку, законодавчого середовища та податкових аспектів є ключовими елементами успішної реалізації фінансових стратегій для підтримки інновацій, сприяючи їх стійкості та конкурентоспроможності в умовах глобальної економічної системи.

10. Розроблено систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування в умовах обмеженого фінансового забезпечення. Розроблена система поєднує різноманітні аналітичні методи, такі як SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз конкурентоспроможності та інші стратегічні інструменти. Це дозволяє здійснювати комплексний аналіз інноваційних проєктів з урахуванням різноманітних факторів, що впливають на їх успішність. Система адаптована до специфіки українського ринку, враховуючи місцеві економічні, соціокультурні та політичні умови. Це дозволяє ефективно впроваджувати інноваційні стратегії, що відповідають місцевим реаліям. Впровадження нових методів для прогнозування розвитку інноваційних ініціатив дозволяє здійснювати точні прогнози та ефективно управляти ризиками, що є критичним для успішної реалізації проєктів.

11. Обґрунтовано методичне забезпечення оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування і розроблено рекомендації для підвищення його продуктивності. Оцінка фінансових результатів, стратегічних індикаторів, впливу на ринкову позицію та технологічні переваги дозволяє зрозуміти важливість кожного аспекту для успіху інноваційних ініціатив. Застосування Python у методичному підході забезпечує автоматизацію і аналітичну потужність для обробки великих обсягів даних і проведення складних моделювань, що є ключовим для точної оцінки та прогнозування. На основі отриманих результатів аналізу розроблено конкретні рекомендації щодо підвищення обсягів реалізованої інноваційної продукції. Це включає стратегії стимулювання економічного зростання через покращення процесів внутрішнього управління, оптимізацію виробничих процесів та залучення нових технологій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії:

1. Янковой Р.В. Глобальна невизначеність фінансових ринків як новий тренд розвитку. *Збалансоване управління економічними процесами в суспільстві та бізнес-середовищі в умовах трансформації соціально-економічних інституцій*: колективна монографія / за заг. ред. Савіної Г.Г. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2016. 370 с. С. 172–183 (1,2 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: здійснено аналіз монетарної політики, окреслено особливості глобального фінансового ринку).

2. Янковой Р.В. Research of management concepts of economic development and innovative activity of industrial enterprises transformation in the conditions of the external environment dynamic change. *Foresight management: formation and transformation adaptive business organizations*: international collective monograph. Vol.1. Tbilisi. Georgia, 2017. 270 p. P. 57–66. (1,0 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: виокремлено напрями трансформації інноваційної діяльності підприємств та форми їх економічного розвитку).

3. Янковой Р.В., Гарафонова О.І., Дворник І.В., Репіна І.М. Інноваційно-іметаційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу. Екологічний зелений розвиток інновацій в світі та стратегування їх впровадження в умовах воєнного часу. *Комерціалізація інновацій в умовах індустрії 4.0* : монографія / за заг. ред. канд. екон. наук, доц. Л.Ю. Сагер. Суми : Сумський державний університет, 2023. 385 с. С. 40–46; 225–233. (1,3 д.а., особисто автору – 0,9 д.а.: визначено інноваційно-іметаційне стратегування бізнесу, окреслено основні етапи зеленого екологічного розвитку інновацій).

4. Янковой Р.В., Гарафонова О.І., Жосан Г.В. Роль інновацій у стратегіях розбудови: ревіталізація та моделі післявоєнного відновлення України. *Управління інноваційним розвитком соціально-економічних систем*: колективна монографія / за заг. ред. Храпкіної В.В., Пічик К.В. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2024. 667 с. С. 295–305 (0,8 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: побудовано моделі післявоєнного відновлення України, окреслено основні напрями відбудови країни за рахунок впровадження інновацій).

5. Янковой Р.В. Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу: теорія, методологія та практика: монографія. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк», 2024. 292 с. (17,0 д.а.).

Статті у періодичних наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science:

6. Янковой Р.В. Ігнатська І.А. Нові парадигми стратегічного управління промисловими підприємствами. *Актуальні проблеми економіки. (Scopus)*. 2012. № 1 (127). С.157–163. (0,8 д.а., особисто автору – 0,6 д.а.: здійснена порівняльна характеристика історичних періодів розвитку суспільного виробництва, особливості формування організаційних структур та підвищення якості).

7. Гарафонова О., Жосан Г., Янковой Р. Distinction and features of ISO 9001:2015 standard implementation in the context of social and strategic development of enterprises. *Науковий Вісник Полісся. (Web of science (Thomson Reuters), Ulrich, EBSCO, Google Scholar, Index Copernicus)*. 2017. № 3 (11). Ч. 2. С. 66–71. (0,6 д.а., особисто автору – 0,4 д.а.: зроблена порівняльна характеристика впровадження міжнародних стандартів 2009 та 2015 років, особливості та відмінності цих систем).

8. Янковой Р.В., Гарафонова О.І. Implementation of strategic alternatives and strategies for changes to enterprises under crisis conditions. *Науковий Вісник Полісся. (Web of science (Thomson Reuters))*. 2017. № 2 (10). Ч. 2. С. 57–60. (0,8 д.а., особисто автору – 0,6 д.а.: побудовано стратегічний набір проведення змін на підприємствах, окреслено стратегічні альтернативи розвитку підприємств).

9. Financial instruments of stimulation of investment activity: foreign aspect / Гарафонова О.І., Маргасова В.Г., Федоренко А.Є., Сакун О.С., Янковой Р.В. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. (Web of science)*. 2020. Вип. 4 (35)/2020. С. 121–128. (0,9 д.а., особисто автору – 0,4 д.а.: наведено та обґрунтовано аргументацію щодо формування інвестиційної інфраструктури, інтеграцію у глобальний інвестиційний простір, формування податкових та інших економічних преференцій для інвесторів).

10. Янковой Р. Діагностика інноваційного розвитку підприємств міста Києва. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. (Web of science, Scopus)*. 2023. Vol. 2(49). P. 123–134. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.3998> (дата звернення: 12.12.2023). (1,0 д.а.).

11. Формування міжнародної маркетингової стратегії вітчизняних підприємств в умовах підвищених фінансових ризиків / Янковой Р., Куліш Д., Мельник В., Чуркіна І., Шурпа С., Підкамінний І. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. (Web of science, Scopus)*. 2023. Vol. 4(51). P. 466–479. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4111> (дата звернення: 12.12.2023). (1,3 д.а., особисто автору – 0,8 д.а.: доведена необхідність комплексного розуміння цільових ринків, включно з культурними, економічними та регуляторними чинниками; визначені ключові аспекти в контексті міжнародного маркетингу; обґрунтована значущість цифрових маркетингових інструментів та новітніх технологій у сприянні міжнародному розширенню).

12. Міжнародний досвід застосування інноваційних фінансових стратегій управління для пожвавлення бізнесу в післявоєнний період в Україні / Гарафонова О., Янковой Р., Жосан Г., Ломачинська І., Ананьєв М., Дворник І. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. (Scopus)*. 2023. Vol. 6(53). P. 43–57. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.41407>. (дата звернення: 12.12.2023). (1,5 д.а., особисто автору – 0,9 д.а.: проаналізовано питання фінансування посткризового розвитку підприємств в Україні й різні джерела фінансування, такі як фонди розвитку, гранти, субсидії та інші фінансові інструменти).

13. Development of an International Marketing Strategy for Domestic Enterprises During a State of War / Kuznyetsova A., Garafonova O., Yankovoi R., Zhosan H., Lomachynska I. *Marketing and Management of Innovations. (Web of science)*. 2023. Vol. 14(4). P. 200–211. URL: <https://doi.org/10.21272/mmi.2023.4-1> (дата звернення: 12.12.2023). (1,2 д.а., особисто автору – 0,8 д.а.: обґрунтовано маркетингові стратегії розвитку регіонів в умовах воєнного стану в країні).

14. Інноваційна трансформація фінансової установи в умовах диджиталізації та її вплив на управління соціальними конфліктами / Янковой Р., Стаднійчук Р., Жосан Г., Шаульська Л., Гарафонов О., Бірюков Є. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. (Scopus)*. 2024. Vol. 2(55). Р. 75–88. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4386> (дата звернення: 21.05.2024). (1,4 д.а., особисто автору – 0,7 д.а.: досліджено інноваційні трансформації, що відбуваються у фінансових установах у процесі глобальної цифровізації, та їхній вплив на управління соціальними конфліктами. Проаналізовано поточні тенденції інноваційних змін у фінансових установах у процесі цифровізації; вивчено механізми та інструменти, використані фінансовими установами для впровадження цифрових інновацій; проведено комплексний аналіз зв'язку між цифровізацією, інноваційними трансформаціями та управлінням соціальними конфліктами в царині фінансових установ).

Статті у наукових фахових виданнях України:

15. Янковой Р.В., Кудлай В.С., Гончаренко І.М. Організаційні структури управління університетом інноваційної епохи. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2011. № 5 (61). С. 355–359. (0,7 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: визначено та обґрунтовано організаційну структуру університету інноваційної епохи).

16. Янковой Р.В., Проценко В.М., Євлах О.Ю. Наукові підходи до формування стратегії промислових підприємств в умовах ринкових трансформацій. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2011. № 1. С. 148–152. (0,7 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: розглянуто сучасні наукові підходи щодо формування стратегії на промислових підприємствах України).

17. Янковой Р.В. Організаційно-економічні засади активізації підприємницької діяльності на промислових підприємствах. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 2. Т. 3. С. 93–95. (0,3 д.а.)

18. Янковой Р.В., Гарафонов О.І. Особливості здійснення організаційних змін в процесі сертифікації систем менеджменту якості. *Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Сер. 1. Економіка*. 2011. № 4 (12). С. 180–186. (0,8 д.а., особисто автору – 0,6 д.а.: окреслено процес сертифікації систем менеджменту якості, обґрунтовано стадії розвитку команд з управління якістю).

19. Янковой Р.В., Попович Н.В. Підвищення продуктивності та результативності праці персоналу на підприємстві. *Економіка та реалії часу*. 2013. № 1 (6). С. 27–29. (0,5 д.а., особисто автору – 0,4 д.а.: сформовано напрями підвищення продуктивності праці персоналу на підприємстві).

20. Янковой Р.В., Гарафонов О.І. Застосування інновацій та інноваційних методів антикризового управління на вітчизняних підприємствах легкої промисловості в умовах кризового стану в країні. *Науковий вісник ЧНТЕУ. Сер. 1. Економіка*. 2014. № 4(24). С. 66–71. (0,8 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: визначені інноваційні методи антикризового управління підприємствами).

21. Янковой Р.В. Підходи до забезпечення конкурентоспроможності корпорації. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції ХНТУ*. 2015. № 16(5). С. 154–157. (0,6 д.а.).

22. Янковой Р.В. Особливості формування кадрової стратегії підприємства сфери послуг. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2015. № 3(2). С. 66–69. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/VKNU-ES-2015-N3-Volume2_224.pdf (дата звернення: 14.06.2023). (0,5 д.а.).

23. Янковой Р.В., Гарафонова О.І. The role of communication management in the strategic management system of higher education institutions. *Чернігівський науковий часопис. Сер. Економіка і управління*. 2018. Вип. 1. С. 82–87. (0,6 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: визначено стратегічне управління вищим навчальним закладом та інноваційні методи щодо реалізації).

24. Янковой Р.В. Основи комерціалізації діяльності на підприємствах сфери медіа бізнесу. *Інтернаука. Сер. Економічні науки*. 2018. № 9(17). С. 29–35. (0,6 д.а.).

25. Янковой Р.В., Гарафонова О.І. Теоретичні підходи антикризового управління в контексті формування кризи сучасного підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій*. 2019. № 2 (40). С. 53–55. (0,6 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: окреслено необхідність антикризового управління підприємством).

26. Янковой Р.В., Гарафонова О.І., Яценко І.В., Кравчик Ю.В. Інституційні механізми реалізації та контролю державної політики зміцнення економічної безпеки України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 3. С. 220–224. (0,6 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: визначено інноваційні механізми реалізації державної політики економічної безпеки країни).

27. Янковой Р.В., Гарафонова О.І., Яценко І.В. Перфоманс – феномен сучасного мистецтва в умовах цифрової трансформації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 97–100. (0,5 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: виокремлено особливості цифрової трансформації).

28. Янковой Р.В. Вектори стратегічного управління інноваціями підприємств. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2022. Вип. 2 (51). Т. 21. С. 203–214. (1,0 д.а.).

29. Янковой Р.В. Перспективи стратегування бізнесу на засадах використання цифрових активів. *Economic Synergy*. 2022. № 4. Р. 142–153. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2022-4-11> (дата звернення: 14.06.2023). (1,0 д.а.).

30. Янковой Р.В. Теоретична модель цифровізації інновацій вітчизняного бізнесу. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Т. 22. № 1(53). URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.1\(53\).288748](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2023.1(53).288748) (дата звернення: 22.11.2023). (0,7 д.а.).

31. Янковой Р.В. Особливості впливу цифрових фінансів на інноваційну діяльність бізнесу. *Economic Synergy*. 2023. № 1. Р. 82–97. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-1-7> (дата звернення: 13.12.2023). (1,0 д.а.).

32. Янковой Р.В., Жосан Г.В., Возний Д.С. Стратегічна адаптація у цифрову еру: використання цифрових інструментів для сталого успіху. *Economic Synergy*. 2023. № 2. С. 115–130. URL: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-9> (дата звернення: 22.11.2023). (0,9 д.а., особисто автору – 0,5 д.а.: визначено інноваційні цифрові інструменти та їх застосування через стратегічну адаптацію).

33. Янковой Р.В. Роль гібридної стратегії в процесі інноваційного стратегування. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2 (104). С. 32–36. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2023-2\(104\)-32-36](https://doi.org/10.26642/jen-2023-2(104)-32-36) (дата звернення: 22.11.2023). (0,5 д.а.).

34. Янковой Р., Куліш Д., Ященко І. Стратегування зовнішньоекономічної діяльності в контексті виходу на зовнішні ринки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 2 (34). С. 254–266. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2\(34\)-254-266](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-2(34)-254-266) (дата звернення: 22.11.2023). (1,3 д.а., особисто автору – 0,4 д.а.: доведено необхідність стратегування зовнішньоекономічної діяльності при виході підприємств на зовнішні ринки).

35. Ресурсний потенціал зелених трансформацій як стратегування бізнесу / Гарафонов О., Янковой Р., Худолей В., Піщенко О. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. № 4 (320). С. 78–85. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/10/320-11.pdf> (дата звернення: 22.11.2023). (0,9 д.а., особисто автору – 0,4 д.а.: визначено ресурсний потенціал, зелені трансформації та необхідність стратегування).

36. Янковой Р., Сембієва Л. Фінансові інструменти в розвитку бізнес-інновацій. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2023. № 4(50). Р. 5–36. URL: <https://doi.org/10.55643/ser.4.50.2023.534> (дата звернення: 22.11.2023). (1,3 д.а., особисто автору – 0,8 д.а.: окреслено фінансові інструменти розвитку бізнесу, їх необхідність та застосування).

37. Янковой Р. Моделі фінансування інновацій в українському бізнес-середовищі. *Development Service Industry Management*. 2024. № 1. Р. 82–87. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(11\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(11)) (дата звернення: 11.05.2024). (0,7 д.а.)

Стаття у періодичному науковому виданні іноземної держави

38. Roman Yankovoi. Innovative development of domestic business: a new vector of Ukraine's foreign economic strategy. *Modern Science — Moderní věda*. 2023. № 1. Р. 69–77 (0,8 д.а.).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

39. Янковой Р.В., Тумас А. Підприємницький потенціал промислових підприємств. *Сучасні проблеми управління підприємствами в умовах глобалізації та інтернаціоналізації* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. семінару. Херсон – Прага: ПП Вишемирський В.С., 2011. 332 с. С. 132–136. (0,3 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: окреслено основи підприємницького потенціалу промислових підприємств).

40. Янковой Р.В., Кашук Ю.В. Шляхи вдосконалення інвестиційної діяльності на підприємстві. *Економічний розвиток: теорія, методологія, управління* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Будапешт – Валенсія – Київ, 2013. 424 с. С. 292–294 (0,3 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: визначено основні шляхи інвестиційної діяльності на підприємстві).

41. Янковой Р.В., Ашихіна Л.В. Складові програми event-маркетингу. *Фізичні та комп'ютерні технології* : матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф., 7–9 груд. 2016 р., м. Харків. Дніпро : ЛПРА, 2016. 510 с. С. 424–426. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: визначено основні складові програми маркетингу).

42. Янковой Р.В., Соболев С.М. Foresight as a tool of strategic management of enterprises innovative activity. *Foresight-management: best world practice of development and integration of education, science and business*: International Scientific and Practical Conference, 23–30 жовтня 2017 р. Тбілісі, 2017. Р. 106–110. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: обґрунтовано стратегічні напрями для інноваційних підприємств).

43. Янковой Р.В., Гарафонов О.І. Особливості імплементації маркетингових інструментів як базису комунікаційної та стратегічної політики корпорацій. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20–21 березня 2019 року. Київ : Видавництво КНУКІМ, 2019. 159 с. С. 130–134. (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: охарактеризовано особливості впровадження маркетингових інструментів у діяльність корпорацій).

44. Янковой Р.В., Гарафонов О.І. Застосування маркетингових інструментів комунікаційної політики різними відомими компаніями світу. *Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Херсон, 2020. С. 28–31. (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: обґрунтовано необхідність реалізації маркетингових інструментів).

45. Янковой Р.В., Козирева О.В. Комунікаційний менеджмент: необхідність, особливості та перспективи розвитку. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 24–25 берез. 2021 р. Київ : Вид. центр КНУКІМ, 2021. Ч. 3. 218 с. С. 213–215. (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: визначено необхідність комунікаційного менеджменту).

46. Янковой Р.В., Гарафонов О.І., Чегодаєва Б.В. Економіка сталого розвитку: сутність і необхідність реалізації. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 23–24 березня 2022 р. Київ : Вид. центр КНУКІМ, 2022. Ч. 3. 198 с. С. 32–34. (0,4 д.а., особисто автору – 0,2 д.а.: виокремлено необхідність реалізації політики сталого розвитку).

47. Янковой Р.В. Стратегія смарт-спеціалізації діяльності підприємств. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу* : тези виступів III Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 лист. 2022 року, м. Житомир. Житомир : Житомирська політехніка, 2022. 317 с. С. 107–108. (0,2 д.а.).

48. Янковой Р.В. Інноваційно-цифрова парадигма розвитку підприємств креативної індустрії. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 3–4 лист. 2022 року. Івано-Франківськ, 2022. С. 235–239. (0,3 д.а.).

49. Янковой Р.В. Цифрова трансформація підприємства як стимул інноваційного імпульсу в умовах антикризового управління. *Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку* : матеріали доп. XI наук.-практ. конф. з міжнародною участю, 14 груд. 2022 р. Харків: НФаУ, 2022. 265 с. С. 53–58 (0,3 д.а.).

50. Янковой Р.В. Важливість та переваги інноваційного стратегування у діяльності бізнесу. *Стратегічні орієнтири сталого розвитку в Україні та світі* : зб. тез доп. II Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, м. Чернігів, 21 квіт. 2023 р. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2023. 606 с. С. 421–425 (0,4 д.а.).

51. Янковой Р.В. Інноваційне стратегування діяльності бізнесу і економічний розвиток економіки : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. Житомир : «Житомирська політехніка», 2023. 538 с. С. 346–347. (0,3 д.а.).

52. Янковой Р.В. Інноваційне стратегування як систематично визначений процес. *Стійкість освіти і науки в умовах трансформації*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. до 30-річчя створення ЗВО «МНТУ імені Академіка Юрія Бугая», 24 травня 2023 року. Київ, 2023. 568 с. С. 421–424. (0,3 д.а.).

53. Янковой Р.В. Перспективи інноваційного стратегування в контексті розвитку українського бізнесу. *Сучасні виклики сталого розвитку бізнесу*: тези виступів IV Міжнар. наук.-практ. конф., 9–10 лист. 2023 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. (0,3 д.а.). URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/137.pdf> (дата звернення: 18.01.2024).

54. Янковой Р., Возний Д., Шаров В. Розвиток інноваційного стратегування діяльності бізнесу в умовах цифровізації економіки. *Стратегічні пріоритети розвитку економіки, менеджменту, сфери обслуговування та права в умовах інтеграційних процесів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., ХДУ, 02-03 лист. 2023 р. / за ред. А.І. Соловійова. Івано-Франківськ : ХДУ, 2023. 584 с. С. 358–365. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: напрями розвитку інноваційного стратегування діяльності бізнесу).

55. Янковой Р.В., Гарафонов О.І., Козловський Д.О. Інформаційна підтримка маркетингових досліджень на фармацевтичному ринку. *Актуальні проблеми якості, менеджменту і економіки у фармації і охорони здоров'я*: II наук.-практ. інтернет-конференція з міжнародною участю, 19 січня 2024 року. С. 249–253. (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: визначено напрями інформаційної підтримки маркетингових досліджень).

56. Янковой Р.В. Інноваційні підходи до стратегування вітчизняних компаній у воєнні часи : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки, м. Житомир, 13–17 травня 2024 року. Житомир, 2024. С. 490–491. (0,3 д.а.)

57. Янковой Р.В., Хвостенко В. Тренди філантропічних мереж як складова сучасної стратегії компанії. *Trends and prospects of management development in the conditions of global challenges*: III International Scientific And Practical Conference. Kherson – Kropyvnytskyi, 2024. С. 121–123 (0,4 д.а., особисто автору – 0,3 д.а.: обґрунтовано напрями розвитку стратегії компанії).

АНОТАЦІЯ

Янковой Р.В. Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу. – Кваліфікаційна праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». – Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2024.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних і методичних засад інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу.

Досліджено науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу та їх застосування в управлінській практиці. Дослідження підтвердило, що систематичний огляд та аналіз науково-теоретичних підходів до інноваційного стратегування є важливим етапом для ефективного впровадження інновацій в управлінську практику. Запропоновано авторське визначення поняття «інноваційне стратегування бізнесу». Розроблено концептуальний базис стратегічного управління інноваційною діяльністю бізнесу шляхом формування концептуальної моделі стратегічного управління інноваціями, яка визначила ключові напрями інноваційної діяльності та ефективні інструменти їх впровадження. Розкрито методологію дослідження інноваційного розвитку як елемента зовнішньоекономічної стратегії держави. Ця методологія передбачає аналіз глобальних тенденцій інноваційного розвитку, оцінку впливу інновацій на зовнішньоекономічну політику, розробку стратегічних рекомендацій для державної політики в галузі інновацій, що включають створення сприятливих умов для інноваційного підприємництва, підтримку досліджень і розвитку, а також сприяння технологічній модернізації національного промислового комплексу.

Систематизовано потенційні методи адміністрування інноваційного стратегування для вітчизняного бізнесу: створення інноваційних лабораторій, стратегічні альянси і партнерства, внутрішні інкубатори і акселератори, фінансування інноваційних проєктів, технологічні міжнародні трансфери, стратегічне управління інтелектуальною власністю, моніторинг та оцінка інноваційних процесів. Розроблено методичний інструментарій аналізу умов розвитку та оцінки його результатів для інноваційної діяльності в Україні, який містить: аналіз економічних умов, оцінку науково-технічного потенціалу, юридичний аналіз, соціально-культурний контекст, стратегічний аналіз конкурентоспроможності, оцінку ризиків і управління ними. Вивчено міжнародні тенденції розвитку інноваційної діяльності підприємств та їх застосування в Україні. Обґрунтовано методичні підходи до формування стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу. Нові підходи, спрямовані на інтенсифікацію впливу інноваційного стратегування вітчизняних підприємств на глобальну економічну систему, передбачають розвиток механізмів міжнародного трансферу інновацій.

Сформовано концептуальну модель інноваційного стратегування бізнесу та проведено оцінку її ефективності. На основі використання оригінального поєднання стратегічних і оперативних аспектів управління концептуальна модель інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу виявляється динамічною та адаптивною до змін у нестабільних умовах ринку. Визначено напрями посилення впливу інноваційного стратегування на глобальну економічну систему. Удосконалення фінансового моніторингу і контролю через застосування нових інструментів аналізу фінансових ризиків і доходності інноваційних проєктів дозволяє ефективно відстежувати фінансові показники на всіх етапах їх реалізації, забезпечуючи вчасне втручання і корекцію стратегій.

Розроблено систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування в умовах обмеженого фінансового забезпечення. Розроблена система поєднує різноманітні аналітичні методи, зокрема SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз конкурентоспроможності та інші стратегічні інструменти.

Обґрунтовано методичне забезпечення оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування і розроблено рекомендації для підвищення його продуктивності. Оцінка фінансових результатів, стратегічних індикаторів, впливу на ринкову позицію та технологічні переваги дозволяє зрозуміти важливість кожного аспекту для успіху інноваційних ініціатив.

Ключові слова: стратегування, інноваційні стратегії, стратегічне планування, стартапи, інновації, розвиток, бізнес, стратегія бізнесу, конкурентоспроможність, розвиток бізнесу.

ABSTRACT

Yankovoi R.V. Innovative strategizing of domestic business activities. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Economic Sciences in the specialty 08.00.04 «Economics and management of enterprises (by types of economic activities)». – Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2024.

The dissertation is dedicated to the substantiation of the theoretical, methodological and methodical foundations of innovative strategizing of domestic business. Scientific and theoretical approaches to innovative business strategising and their application in management practice have been researched. The study has confirmed that a systematic review and analysis of the scientific and theoretical approaches to innovative strategising is an important stage for the effective implementation of innovations in management practice. The author's own definition of the concept of "innovative business strategising" has been proposed. A conceptual framework for strategic management of innovation activity of business has been developed by forming a conceptual model of strategic management of innovations, which identifies the key areas of innovation activity and effective tools for their implementation. The methodology for studying innovation development as an element of the State's foreign economic strategy has been disclosed. This methodology involves analysing global trends in innovation development, assessing the impact of innovation on foreign economic policy, developing strategic recommendations for the State policy in the field of innovation, including creating favourable conditions for innovative entrepreneurship, supporting research and development, and promoting technological modernisation of the national industrial complex.

Potential methods of administering innovation strategy for domestic business have been systematised: creation of innovation laboratories, strategic alliances and partnerships, internal incubators and accelerators, financing of innovation projects, international technological transfers, strategic management of intellectual property, monitoring and evaluation of innovation processes. A methodological toolkit for analysing development conditions and assessing its results for innovation in Ukraine has been developed, which includes: analysis of economic conditions, assessment of scientific and technical potential, legal analysis, socio-cultural context, strategic analysis of competitiveness, risk assessment and management. International trends in the development of innovative activities of enterprises and their application in Ukraine are studied. Methodological approaches to the formation of a strategy for innovative development of domestic business are substantiated.

New approaches aimed at intensifying the impact of innovative strategising of domestic enterprises on the global economic system provide for the development of mechanisms for international transfer of innovations.

A conceptual model of innovative business strategising has been formed and its efficiency has been evaluated. Based on the use of the original combination of strategic and operational aspects of management, the conceptual model of innovative strategising of domestic business is dynamic and adaptive to changes in the unstable market conditions. The directions of strengthening the impact of innovative strategising on the global economic system have been determined. Improving financial monitoring and control through the use of new tools for analysing financial risks and profitability of innovative projects allows to effectively monitor financial indicators at all stages of their implementation, ensuring timely intervention and correction of strategies.

A system of integrated management analysis tools for innovative strategizing in conditions of limited financial support has been developed. The developed system combines various analytical methods, including SWOT-analysis, PESTEL-analysis, competitiveness analysis and other strategic tools. The methodological support for assessing the effectiveness of the innovation strategy process is substantiated and recommendations for improving its productivity are developed. Assessment of financial results, strategic indicators, impact on market position and technological advantages allows to understand the importance of each aspect for the success of innovation initiatives.

The developed evaluation system combines various analytical methods, competitiveness analysis, and other strategic tools. This allows for a comprehensive analysis of innovative projects, taking into account the various factors that affect their success. The system is adapted to the specifics of the Ukrainian market, taking into account local economic, socio-cultural and political conditions, which allows for the effective implementation of innovative strategies that meet local realities. The introduction of new methods for forecasting the development of innovative initiatives allows for accurate forecasts and effective risk management, which is critical for the successful implementation of projects.

The use of Python in the methodological approach provides automation and analytical power to process large amounts of data and conduct complex simulations, which is key to accurate assessment and forecasting. Specific recommendations have been developed to increase the volume of innovative products sold, including strategies to stimulate economic growth by improving internal management processes, optimising production processes and attracting new technologies. The article provides recommendations for increasing the volume of innovative products sold, including strategies for stimulating economic growth through improving internal management, optimising production processes and introducing new technologies.

Keywords: strategizing, innovative strategies, strategic planning, startups, innovations, development, business, business strategy, competitiveness, business development.